

Den sidste sag på dagsordenen var:

Forespørgsel til statsministeren af Ib Thyregod, Erik Eriksen, Jørgen Jørgensen (Ullerup), Conrad Kofoed, Axel Kristensen, Ole Bjørn Kraft, Harald Nielsen, Erna Sørensen, Poul Sørensen og Thestrup. („Hvad agter statsministeren at foretage i anledning af, at skibstrafikken med Bornholm som følge af strejkesituationen er afbrudt?“).

Ordføreren for forespørgerne (Ib Thyregod):

Den forespørgsel til den højtærede statsminister, hvor jeg har den ære at være ordfører for forespørgerne, angår problemet om Bornholms trafikmæssige forbindelse med det øvrige land under strejkesituationen. Dette spørgsmål har i en lignende situation, nemlig i 1956, været til debat i Folketinget. Jeg tænker herved på det spørgsmål, som det ærede medlem hr. Conrad Kofoed den 25. april 1956 stillede til den daværende indenrigsminister. Beklageligvis er det ærede medlem for tiden sygemeldt, men som det vil kunne ses, er hans navn som en naturlig ting med blandt forespørgernes i dag.

Efter strejken i 1956 nedsattes der af regeringen — den daværende økonomi- og arbejdsminister — en kommission til overvejelse af en række arbejdsretlige spørgsmål. I kommissoriet for denne kommission fremhævedes udtrykkeligt, at kommissionen skulle undersøge mulighederne for at finde veje til at undgå eller begrænse arbejdsstandsninger, hvor det gælder områder, som har livsvigtig betydning for samfundet. Denne arbejdsretskommission afgav i 1957 sin første betænkning, hvori bl. a. findes optrykt en henvendelse fra repræsentanter for de bornholmske erhverv angående sikring af transportforbindelserne mellem Bornholm og det øvrige land. Heri fremdrages en række særlige forhold, der gjorde de regelmæssige ruteskibsforbindelser mellem Bornholm og det øvrige land særdeles livsvigtige. I betænkningen, side 117, er denne henvendelse aftrykt, og jeg vil gerne med formandens tilladelse citere et par afsnit. Det hedder heri:

„Den regelmæssige ruteskibsforbindelse til og fra øen er et absolut nødvendigt led i det bornholmske samfund og dets erhvervsliv, og en standsning heraf vil altid have katastrofale følger både af

beskæftigelsesmæssig og økonomisk art.

I forvejen er det bornholmske erhvervsliv belastet med store transportomkostninger, og en forstyrrelse på dette område, der må få større omkostninger og uregelmæssige forbindelser til følge, berører derfor i høj grad hele det bornholmske samfund.

For alle erhverv gælder, at den regelmæssige, hurtige og sikre ruteskibsforbindelse med det øvrige Danmark er af så stor betydning, at en opretholdelse af denne forbindelse også under konflikt-situationer må henregnes for meget samfundsvigtigt.“

Det var en udtalelse fra det bornholmske erhvervsliv i denne kommissionsbetænkning.

Herudover anføres en række særlige forhold vedrørende landbrugseksporten, fiskeri, handel, industri, håndværk og turisterhverv. Det ville føre for vidt at komme ind på alt dette her; jeg kan i så henseende henvise til den omdelte henvendelse.

På grundlag af denne betænkning fremsatte den højtærede arbejdsminister den 6. december 1957 det ændringsforslag til lov om mægling i arbejdsstridigheder, der senere vedtoges som lov nr. 9 af 22. januar 1958. Såvel under kommissionsbehandlingen som her i det høje ting fremhævede mit partis ordfører i denne sag, det ærede medlem hr. Thisted Knudsen, at det nævnte lovforslag ikke løste den centrale opgave at gennemføre foranstaltninger til undgåelse eller begrænsning af arbejdsstandsninger på livsvigtige områder.

Den 15. marts sidste år fremsatte mit parti sammen med de konservative et forslag til lov om forbud mod visse strejker og lockouter og om oprettelse af en arbejdsretlig voldgiftsdomstol. Tanken hermed var at sikre livsvigtige områder mod konflikt; men forslaget blev afvist af regeringspartierne. Var lovforslaget blevet gennemført, ville en situation som den, Bornholm har været i, i dag ikke kunne foreligge.

Ved den strejke, der nu har løbet i godt 2 uger, er Bornholm bortset fra flyvetrafikken på ny blevet afskåret fra det øvrige land, hvilket har medført betydelig skade for det bornholmske erhvervsliv. Allerede i efteråret sidste år henstillede repræsentanter for Arbejdernes Fællesorganisation på Bornholm og Bornholms Arbejdsgiverfor-

[Ib Thyregod.]

ening til hovedorganisationerne at holde Bornholmstrafikken uden for konflikten, og efter at strejken er udbrudt, har der været rettet en række yderligere henvendelser, sidst her i weekenden en henvendelse fra det bornholmske erhvervsliv til den højtærede statsminister. I denne henvendelse peger man på den forskelsbehandling, man er ude for, og stiller krav om regelmæssig daglig ruteskibsforbindelse. Medens den normale rutebådstrafik har været standset, har den højtærede forsvarsminister draget omsorg for, at de værnepligtige har kunnet tage på orlovsrejser — et forhold, som har gjort regeringens passivitet på det normale område endnu mere uforståelig.

Efter at nærværende forespørgsel er anmeldt til folkettinget, har generaldirektoratet for statsbanerne i går meddelt, at man agter at oprette en nødforbindelse mellem København og Rønne ved hjælp af Store-Bæltfærgen „Freia“ til befordring af passagerer og post samt livsvigtige varer. Vi hilser naturligvis med tilfredshed dette initiativ, selv om man med rette kunne have forventet, at en sådan forbindelse straks var blevet etableret. Man kan imidlertid ikke lade være at undre sig over, at regeringen har anset det for nødvendigt — som det er oplyst — at indhente Sømandsforbundets sanktion til at indsætte en statsbanefærgen på ruten.

Forespørgslen har imidlertid et principielt sigte. Efter vor opfattelse må det være lovgivningsmagtens, regeringens pligt at sikre Bornholm de tilstrækkelige trafikforbindelser og forsyninger på samme måde som det øvrige land. Ud fra dette synspunkt kan det nu gennemførte ikke betragtes som en endelig løsning af problemet. Den omtalte færge skal kun gå hver anden dag; kun livsvigtige varer kan medføres og kun i det omfang, færgens kapacitet tillader det. Nogen ligestilling med det øvrige land er således ikke skabt, og vi må opfordre regeringen til at arbejde videre med spørgsmålet. Et tilsvarende problem for Grønland

er ved at opstå; vi håber på og regner med, at den højtærede Grønlandsminister i den anledning vil tage et selvstændigt initiativ.

Den egentlige årsag til situationen på Bornholm er jo transportstrejken, der nu står foran en udvidelse, idet der er udsendt andet strejkevarsel. Den vil ramme en række fag, hvor mæglingsforslaget er vedtaget. Jeg vil derfor yderligere bede den højtærede statsminister oplyse, om der kan forventes et initiativ fra hans side på dette område. I pressen har der i går været gengivet forlydender om, at regeringen agtede at gribe ind i transportstrejken, men for folkettinget foreligger der ikke oplyst noget herom. Såfremt det af oppositionen fremsatte forslag om strejkesituationen var gået i udvalg, kunne man dér være orienteret folketingets partier om situationen. Nu er det nødvendigt, at jeg i stedet beder den højtærede statsminister udtale sig om spørgsmålet her. Lad mig videre pege på, at den løbende strejke, hvorved samfundet hver dag lider betydelige tab, klart har vist, at de gældende lovregler ikke er tilfredsstillende. Med henblik på fremtiden bliver det utvivlsomt nødvendigt, at man beder arbejdsretskommissionen udarbejde nye forslag til undgåelse af konflikter på livsvigtige områder, hvilket som nævnt var en af kommissionens opgaver.

Jeg hørte den højtærede arbejdsminister for et øjeblik siden i sit svar til det ærede medlem hr. Iver Poulsen udtale, at det var rimeligt at tage yderligere spørgsmål op i arbejdsretskommissionen, f. eks. spørgsmålet om afstemningsreglerne. Det er også efter min mening et spørgsmål, der bør tages op til drøftelse i arbejdsretskommissionen.

Til sidst vil jeg gerne sige, at når vi har stillet denne forespørgsel til den højtærede statsminister, er det, dels fordi vi mener, det er et spørgsmål af samfundsmæssig betydning, og dels fordi det vedrører flere ministres embedsområder, således den højtærede arbejdsminister og den højtærede minister for offentlige arbejder; af den grund har vi fundet det naturligt at rette forespørgslen til

[Ib Thyregød.]

den højtærede statsminister. Vi håber derfor, at den højtærede statsminister vil besvare den af venstre og de konservative stillede forespørgsel.

Statsministeren (*Kampmann*): Det var til slut næsten, som den ærede ordfører for forespørgerne ville undskylde, at forespørgslen var stillet til mig. Det synes jeg egentlig ikke er nødvendigt. Jeg vil meget gerne give nogle oplysninger i anledning af den stillede forespørgsel.

Jeg tror, alle er enige om at beklage, at et af resultaterne af konflikten på transportområdet er, at den søværts forbindelse mellem Bornholm og Sjælland er blevet afbrudt. Der er vist ingen uenighed om, at det ville have været rart, om dette kunne være undgået, og man har da også — hvad den ærede ordfører for forespørgerne var inde på — gentagne gange drøftet, om dette var muligt. Jeg vil også tro, at den situation, der er opstået i forbindelse med transportkonflikten, vil medføre, at man bagefter undersøger, om der er mulighed for, at noget sådant kan undgås i fremtiden. Årsagen til, at der er gået på denne måde, er jo, at forbindelsen opretholdes af et privat dampskibsselskab, der er medlem af Arbejdsgiverforeningen og derfor bliver strejkeramt med det samme, når der udbryder transportstrejke.

Hvad angår påstanden om, at der har været passivitet inden for regeringen, vil jeg sige, at noget sådant har ikke været tilfældet. Så snart den søværts forbindelse med Bornholm blev afbrudt, tog vi sagen op, og vi har fulgt den til stadighed; navnlig har amtmanden på Bornholm holdt os orienteret om forsyningssituationen; vi har stadig været underrettet derom.

Der blev også straks gjort forsøg på på trods af strejken at opretholde forbindelsen med Bornholm. Der har været ført en række forhandlinger, hvori har deltaget repræsentanter for såvel arbejdsgiverne som sømændene, med det formål at undersøge, om der var mulighed for, at selskabets skibe kunne sejle trods transportkonflikten. Dette kunne imidlertid ikke lade sig gøre. Man kan drøfte, hvad årsagen er hertil. Så vidt jeg kan skønne, har villigheden ikke været særlig stor hos nogen af de to parter.

Endvidere kunne man i sidste uge forvente, at strejkesituationen udløstes i, at der kunne stilles et mæglingforslag og forhandlingerne genoptages, og derfor var det først i slutningen af sidste uge, at vi måtte se i øjenene, at vi kunne gå ind i denne uge uden at have søværts forbindelse med Bornholm. Vi drøftede derfor, hvorledes dette kunne tilvejebringes. Som det ærede medlem nævnte, har statsbanerne indsat en færge, „Freia“, der er gået her fra byen til morgen. Meningen er, at den skal vende tilbage i morgen; den skal sejle i pendultrafik, altså hver anden dag hver anden vej. Det er givet, at der her er tale om en ordning, der højst kan vare, så længe de nuværende tilstande er til stede.

Jeg ved godt, at man på Bornholm — det fremgår også af en henvendelse, jeg har modtaget fra Bornholm — mener, at man måske kunne sejle en kortere rute. Det er nævnt, at man kunne sejle mellem Rønne og Ystad og derigennem få hyppigere trafik. Færgen skulle imidlertid i gang omgående, og derfor startede man her fra København, men hvis det viser sig, at det andet er mere praktisk, er der ingen som helst grund til ikke at drøfte denne mulighed.

Den ærede ordfører for forespørgerne kom i slutningen af sin tale ind på det, som jeg synes må være det afgørende i hele denne sag, nemlig mulighederne for at få den konflikt, der stadig hersker på transportområdet, ud af verden. I denne forbindelse nævnedes den ærede ordfører for forespørgerne, at hvis man havde fulgt oppositionens forslag om i sidste uge at nedsætte et udvalg, hvori vi kunne have drøftet disse spørgsmål, havde det måske været lettere, bl. a. i spørgsmålet om Bornholm, at holde oppositionen orienteret. Jeg må sige som min opfattelse, at havde man fulgt oppositionens forslag i sidste uge, var man ikke nået så langt med hensyn til løsningen af konflikterne, som vi er nået i dag. Det er jo et faktum, at da forligsmanden stillede sine mæglingforslag, blev de alle vedtaget af arbejdsgiverne, medens de kun på fem områder, de såkaldte grupper II-VI, blev vedtaget af arbejderne, og derefter var der arbejdsfred inden for disse fem grupper.

Endvidere forhandlede man inden for gruppe VIII, handels- og kontorfacene, og

[Statsministeren.]

er dér nået frem til at stille et mæglingforslag, som de kompetente forsamlinger nu skal tage stilling til, og så vidt jeg er orienteret, skulle der være ganske god udsigt til at få arbejdsfred også her, men vi kan jo ikke vide det, før der er taget endelig stilling hertil.

Endelig blev der, som det vil være det høje ting bekendt, også forhandlet inden for gruppe I, jern- og metalindustrien, og jeg tror, at meget af baggrunden for, at man dér har kunnet nå et resultat, som nu skal ud til afstemning, var, at det høje folketing tog den stilling, som det tog til oppositionens forslag. Vi ved ikke, hvordan afstemningen om mæglingforslaget falder ud, men vi kan nære det håb, at det bliver vedtaget. Hvis det bliver det, vil det betyde, at den eneste gruppe, inden for hvilken der stadig er konflikt, er gruppe VII. Jeg skal ikke bestride, at transportgruppen er en meget væsentlig gruppe, og at andre områder også kan rammes igennem konflikten her. Derfor har jeg prøvet i det sidste par dage at drøfte sagen med arbejdsmarkedets parter. Jeg har talt både med formanden for Arbejdsgiverforeningen og med formanden for LO, ligesom jeg har talt med en række repræsentanter for arbejderne og drøftet sagen med statens forligsmand. Vi er ikke nået til et endeligt resultat, men er i hvert fald nået til det resultat, at forligsmanden i dag vil optage forhandlinger om at få konflikterne inden for område VII bragt ud af verden.

Ordføreren for forespørgerne (Ib Thyregod): Jeg takker den højtærede statsminister for besvarelsen af vor forespørgsel; jeg vil gerne knytte nogle bemærkninger hertil.

Hvad angår spørgsmålet om transporten til Bornholm, har regeringen åbenbart indtaget det standpunkt, at den villet afvente, hvordan strejkesituationen udvikle sig, før man tog stilling til spørgsmålet om indsættelse af en nødrute på Bornholm. Det var det samme standpunkt, man indtog under den debat, vi for nylig havde i tinget om strejkesituationen. Jeg mener, at spørgsmålet om transporten til Bornholm i virkeligheden er af så væsentlig betydning, at dette spørgsmål ikke burde have afventet strejkesituationens forløb, og at man alle-

rede på et tidligt tidspunkt burde have grebet ind og etableret en forbindelse mellem Bornholm og Sjælland.

Den højtærede statsminister sagde, at hvis det udvalg, som oppositionen havde ønsket til behandling af disse spørgsmål, havde været nedsat, var vi ikke kommet så langt, som vi er kommet i dag. Jeg tror ikke, denne opfattelse er rigtig; jeg tror, det havde været en fordel, såfremt dette udvalg havde været nedsat til saglig behandling af, hvad der burde foretages i disse spørgsmål.

Jeg forstår på den højtærede statsminister, at regeringen var indstillet på eventuelt at lade arbejdsretskommissionen se på spørgsmålet „livsvigtige områder“, og at der var en række ting, man kunne have drøftet i dette udvalg, men i mellemtiden løber strejkerne videre og koster hver dag samfundet store beløb, bl. a. i valutatab.

Endelig vil jeg gerne gøre nogle bemærkninger, som angår den forbindelse, der nu er etableret, og som den højtærede statsminister ikke var inde på.

Det er oplyst over for mig nu i formiddag, at der har været betydelige vanskeligheder ved afsendelsen af „Freia“ i dag. Efter at passagererne var gået om bord, skulle nogle af Det forenede Dampskibs-Selskabs godsvogne være kørt om bord, men det forhindrede et halvt hundrede havnearbejdere. De satte sig på skinnerne foran vognene. Efter at der var kommet politiudrykning, fjernede arbejderne sig, men nægtede at laste flere godsvogne med det resultat, at statsbanernes godskontor har udsendt meddelelse om, at man ikke længere modtager gods til befordring med Bornholmruterne. 55 containere med livsvigtige varer skulle have været afsendt, men måtte blive i København.

Det kom også til en anden episode, da to postbude nægtede at udlevere nøglen til en postbil, der skulle køres om bord. Postkontorets personale måtte skubbe den om bord.

Dette viser for mig klart, at problemet om trafikken på Bornholm endnu ikke er løst, og det forekommer mig endvidere uforståeligt, at statsbanerne på grundlag af det her passerede straks ændrede de netop fastsatte regler til skade for det bornholmske erhvervsliv, således at gods ikke kan

[Ib Thyregod.]

bringes om bord. Jeg vil gerne spørge den højtærede statsminister, om denne meddelelse vedrørende godstrafikken opretholdes.

Jeg vil dernæst gøre nogle bemærkninger angående det almindelige spørgsmål om strejkesituationen. Den højtærede statsminister var i slutningen af sine betragtninger inde på spørgsmålet omkring transportstrejken. Det ærede medlem hr. Erik Eriksen var i debatten for nylig inde på disse problemer, og det forekommer mig, at der er en række ting, som det kunne være naturligt at drage frem i denne forbindelse med henblik på at bringe den aktuelle konflikt til afgørelse. Vi kan naturligvis kun hilse med glæde, at det ser ud til, at der kommer et mæglingforslag frem til forhåbentlig gunstig afstemning i jernindustrien. Tilbage står det meget store område, som de transportstrejkende er, og det uheldige er først og fremmest, at man nu vil udvide denne strejke, idet den derefter direkte vil komme til at ramme en række andre erhverv. Man vil ikke kunne få råvarer frem, og man vil ikke kunne få varer frem til byggeriet; byggefagene vil altså få vanskeligheder, og en række andre fag vil få yderligere vanskeligheder foruden de vanskeligheder, der allerede har foreligget.

Det ærede medlem hr. Erik Eriksen nævnte under strejkedebatten forleden, at det i virkeligheden kun er en tredjedel af de stemmeberettigede, som her har afgjort spørgsmålet. Jeg vil gerne nævne en ting, som også tidligere har været fremhævet, nemlig at det for så vidt er ejendommeligt, hvad angår sømændene, at den afstemning, der fandt sted, fandt sted, som det skete. Forholdet er jo det, at de, der stemmer, kun er de søfolk, der går i indenrigsfart, medens de i udenrigsfart værende søfolk ikke har adgang til at stemme. Jeg mener i og for sig, det ville være rimeligt, at man fremtidig udsendte mæglingforslagene telegrafisk, således at også de i udenrigsfart værende søfolk, der jo udgør en stor gruppe, kunne få adgang til at deltage i afstemningen vedrørende mæglingforslagene.

Hertil kommer hele problemet, om de regler, vi har om mæglingforslag i øjeblikket, er rimelige. Jeg ser, at professor

Ross har været fremme med et forslag, hvorefter der ved mægling i arbejdsstridigheder kun skulle være tale om, at mæglingforslaget kunne forkastes, såfremt 50 pct. af de stemmeberettigede stemmer imod. Jeg skal ikke gå ind på disse synspunkter, men blot nævne, at det forekommer mig at være et problem, om reglerne i denne lov er tilstrækkelige, om de er rimelige, når man ser det hele ud fra et samfundsmæssigt synspunkt.

Det radikale medlem i arbejdsretskommissionen, det ærede medlem hr. Baunsgaard, var forfatter af en mindretalsudtalelse i arbejdsretskommissionens betænkning. I denne udtalelse påpeges, at man er noget tvivlende over for, om de regler, som gennemførtes, er tilstrækkelige, og man forbeholder sig at vende tilbage til spørgsmålet, såfremt livsvigtige områder trues. Jeg mener, at der i virkeligheden her for Bornholms vedkommende er tale om et livsvigtigt område, som er blevet ramt under den nuværende strejke.

Dertil kommer hele problemet, hvor meget disse strejker har kostet samfundet, om man ikke kan sige, at de i almindelighed har en sådan karakter, at de må betragtes som værende livsvigtige. Jeg kunne have lyst til at spørge den højtærede økonomiminister, om man fra regeringens side har en oversigt over, hvad strejkerne har kostet samfundet i dag. Det er givet, at det er betydelige beløb, der er tale om, og jeg synes derfor, det er naturligt, at man kommer videre ad den vej, vi tidligere har påvist.

H. Larsen (Bjerre): Af den højtærede statsministers svar til den ærede ordfører for forespørgerne fremgår det allerede, at der ikke er forsømt noget for at komme Bornholm til undsætning, så hurtigt det har kunnet lade sig gøre af rent saglige hensyn.

Forinden jeg går over til at sige noget om udviklingen vedrørende denne trafik, føler jeg trang til også, da debatten endnu en gang drejer sig om arbejdsmarkedets forhold, her at takke det ærede medlem hr. Hans Rasmussen, mit partis ordfører i debatten forleden om konfliktsituationen, fordi han ikke alene viste vejen, men også gik den. Det viste sig altså, at det nyttede

[H. Larsen (Bjerre).]

at lade organisationerne arbejde videre med tingene.

Det ærede medlem har gjort den danske arbejderbevægelse og vort samfund som helhed en værdifuld tjeneste ved ikke at give op, men energisk fortsætte sine bestræbelser for at nå frem til et forlig, som vi alle håber vil blive beseglet ved den nye urafstemning. Denne udvikling opfordrer jo i høj grad til at fortsætte bestræbelserne ad forhandlingens vej, og jeg forstår da også, at den højtærede statsminister har den samme opfattelse — det blev der jo også givet udtryk for af den højtærede statsminister for et øjeblik siden.

Selv om der nu er skabt en forbindelse mellem Bornholm og det øvrige Danmark med statsbanefærgen „Freia“, har oppositionen altså alligevel ment, at man skulle opretholde forespørgslen til den højtærede statsminister. Man kan tænke sit derved — de politiske motiver er ikke så svære at få øje på. Jeg beklager egentlig, at Bornholm i den givne situation skal benyttes som en slags politisk kastebold, fordi øen og dens befolkning på grund af manglende forudseenhed fra ledelsen af Bornholms Dampskibsselskab af 1866 på ny er kommet ud i en krisetilstand på skibstrafikkens område under en arbejdsconflikt.

Det havde nemlig ikke været nødvendigt. Alle mulige forholdsregler var truffet for at undgå denne standsning af trafikken. Når jeg ser bort fra oppositionens politiske motiv bag den stillede forespørgsel, er jeg egentlig kun taknemlig, fordi der på denne måde er blevet åbnet adgang til fra dette sted at sige lidt om, hvorledes handlingsforløbet i det noget sørgmuntre kapitel, der hedder „Bornholmstrafikken under konflikten 1961“, rent sagligt har været. Jeg kunne meget vel tænke mig, at både det høje ting og offentligheden, ikke mindst på Bornholm, kunne være dybt interesseret heri. Det håber jeg i alt fald den vil være. Selv om vi somme tider på Bornholm føler, at det er, ligesom man glemmer vor eksistens, er jeg i dag i den behagelige situation at kunne sige, at både den højtærede statsminister og de fagministre, der har beskæftiget sig med den øjeblikkelige trafiksituation på Bornholm, alle uden undtagelse tillige med deres embedsmænd på den mest energiske måde har

bidraget til at skabe den nødløsning af trafikken til søs, som i dag er blevet en kendsgerning. Etableringen af denne rute med en statsbanefærgе var der truffet beslutning om allerede under de første forhandlinger, hvis alt andet skulle glippe. Jeg vil gerne sige tak derfor og udtale håbet om, at statsbanernes færgefart kan klare opgaverne i overgangsperioden, indtil der forhåbentlig inden alt for længe ved nye forhandlinger mellem arbejdsmarkedets parter løses op for den normale trafik til vor dejlige ø derude i Østersøen.

Må jeg derefter ganske kort præcisere, hvad der er baggrunden for besværlighederne med den normale skibstrafik i øjeblikket. Det hele bunder i den kendsgerning, at Dampskibsrederiforeningen nægtede at godkende en lokal arbejdsaftale, der var truffet mellem bestyrelsen for Bornholms Dampskibsselskab af 1866 og de pågældende organisationer.

Belært af erfaringerne fra 1956 trådte de parter samme, der var interesseret i at holde trafikken mellem Bornholm og fastlandet i gang under en konfliktsituation, allerede i november måned 1960. Da der foreligger et skriftligt referat fra dette møde, vil jeg gerne her for det høje ting med den højtærede formands tilladelse kort citere dette:

„På et i dag afholdt møde med følgende deltagere: smed Holger Lundgren, Arbejdernes Fællesorganisation, sømand Aage Kjøller, Sømændenes Forbund og Søfyrbødernes Forbund, Axel Olsen, Dansk Arbejdsmands og Specialarbejder Forbund, Poul Aagesen og H. Kjeldsen som repræsentanter for havnearbejderne i Rønne, civilingeniør E. B. Larsen, Bornholms Arbejdsgiverforening, og civilingeniør K. B. Bidstrup, proprietær N. A. Kofoed, bygmester B. Jepsen og tandlæge H. C. Strand Holm og direktør Wøldike Nielsen, de sidste fra 66-selskabet, drøftedes de forhold, der på grund af Bornholms geografiske beliggenhed ville opstå under en eventuel konfliktsituation. Man er enig om, at en konflikt, der berører 66-selskabets sejlads, ville have yderst beklagelige virkninger for det bornholmske samfund. Man enedes derfor om hver for sig at forelægge forholdet for sine respektive organisationer

[H. Larsen (Bjerre).]

og få udvirket, at en eventuel 66-rutefart på Bornholm, selv under en eventuel konflikt, kunne opretholdes i normalt omfang.“

Det er jo klart og ligetil. Citatet viser, at man havde nøglen til en ordning af overenskomsterne, og hvad der er mere vigtigt: man benyttede denne nøgle.

Jeg står her med den overenskomst, der blev resultatet af drøftelserne mellem parterne. Den blev underskrevet med det forbehold, at hovedorganisationerne, altså sømændene og søfyrbøderne, godkendte den, ligesom den skulle godkendes af Dansk Dampskibsrederiforening. Søfolkene godkendte den, men Dansk Dampskibsrederiforening lod ikke høre fra sig, ja, man værdigede ikke sit medlem Det bornholmske Dampskibsselskab et ord om, hvad man kunne tænke sig at gøre i tilfælde af en konfliktssituation.

Således stod tingene, da strejkerne brød ud. Fra offentlig omtale i de bornholmske dagblade Bornholmeren og Bornholms Tidende vidste jeg, at denne lokale aftale bestod. Jeg søgte derfor umiddelbart efter, at afstemningen om mæglingsforslaget var overstået med det af det høje ting kendte resultat, kontakt med organisationerne for om muligt at få den lokale aftale løftet ud af mæglingsforslaget, hvori forligsmanden uændret havde optaget den. Det førte til nogle forhandlinger, hvor parterne havde lejlighed til at udveksle synspunkter, og hvor begge, både de faglige organisationer og bestyrelsen for dampskibsselskabet, meget alvorligt påtalte den holdning, som Dansk Dampskibsrederiforening havde indtaget.

For at yde retfærdighed til alle sider vil jeg gerne her sige, at det under forhandlingerne i Dansk Arbejdsgiverforening kom til en meget skarp meningsudveksling mellem repræsentanter for bestyrelsen og repræsentanter for rederiforeningen, og havde der ikke været både juridiske og moralske forpligtelser forbundet med et brud mellem parterne, er det min overbevisning, at det ville være kommet til et sådant brud. 66-selskabet følte sig i realiteten på urimelig vis svigtet, fordi rederiforeningen ikke i tide havde givet grønt lys for den trufne aftale.

Nye forhandlinger blev dog resultatet af

mit initiativ, og jeg vil gerne her indskyde, at jeg allerede under de første forhandlinger søgte forbindelse med min kollega i det høje ting det ærede medlem hr. Conrad Kofoed, idet jeg mente, at vi om disse rent saglige spørgsmål sikkert var enige på grund af de sammenfaldende interesser i at holde vor rutesejlads i gang. Meget beklageligt blev det ærede medlem hr. Conrad Kofoed netop dengang ramt af sit alvorlige sygdomstilfælde, hvilket forhindrede ham i at medvirke i de bestræbelser, der blev udfoldet i denne sag. Jeg føler mig helt sikker på, at alle i det høje ting deler min opfattelse, når jeg her — hvad jeg finder helt naturligt, da vi behandler et specielt bornholmsk anliggende — udtaler et håb om, at vi snart igen må se vor kollega det ærede medlem hr. Conrad Kofoed rask og sund imellem os.

Jeg måtte altså gå min enegang, og det viste sig ved de allersidste forhandlinger, at der ikke var nogen vej frem til godkendelse af en ny lokal aftale, hvorefter bestræbelserne straks samlede sig om at få en nødrute i gang.

Allerede på et tidligt tidspunkt af forhandlingerne søgte jeg kontakt med formanden for det bornholmske egnsudviklingsudvalg, amtmand von Stemann, der på sin overordentlig energiske måde straks gik i gang med at undersøge, hvorledes forsyningssituationen var for Bornholm, ligesom amtmanden gennem sin deltagelse i forhandlingerne med den højtærede arbejdsminister hr. Bundvad ydede sit værdifulde bidrag til iværksættelse af den statsforbindelse, der nu er etableret ved forståelse fra både den højtærede minister for offentlige arbejder hr. Lindberg og generaldirektoratet for statsbanerne.

Da nu denne debat drejer sig om, hvad der fra regeringshold er udrettet for at sikre Bornholm i den givne situation, vil jeg gerne understrege, at alle disse forhandlinger foregik med den højtærede statsministers fulde billigelse og støtte. Jeg vil sige dette for at understrege, at der fra alle ansvarlige er vist fuld forståelse for Bornholms stilling. Sådan må det naturligvis også være. Bornholm er jo en del af Danmark og skal behandles derefter. Jeg tror, at et enigt ting vil beklage, at den bornholmske befolkning på ny har måttet tage

[H. Larsen (Bjerre).]

en tung byrde på sig i forbindelse med den trafikale situation under en strejke. Byrden er blevet mildnet noget, fordi vi havde SAS, hvis organisation og personale sammen med de ansatte i statens luftfartsvæsen på en fortræffelig måde har hjulpet til med at lette besværlighederne. Det bornholmske erhvervsliv har også vist megen forståelse i denne sag, men der er jo intet at sige til, at tålmodigheden er ved at slippe op.

På denne baggrund vil jeg fremhæve, at alle på Bornholm forventer, at enhver vil efterleve det, som forbundsformand From Andersen har givet udtryk for over for offentligheden: vi strejker ikke over for den bornholmske befolkning; vi strejker kun mod Dampskibsselskabet på Bornholm af 1866 og Dansk Dampskibsrederiforening. Der er også på Bornholm forståelse for de mindstelønskrav, som er fremsat under de løbende forhandlinger, men ingen kan forstå, hvorfor en landsdel skal være afskåret fra normal trafik i den anledning. Ansvarer herfor falder på Dansk Dampskibsrederiforening, men også Dampskibsselskabet på Bornholm af 1866 har en betydelig part af ansvaret.

På denne baggrund mener jeg som repræsentant for det bornholmske folk med saglig styrke at kunne sige: hverken mit parti eller dets repræsentanter vil spare sig nogen anstrengelser for at sikre Bornholm en trafikåre til søs, der altid og under alle forhold, som menneskekraft nu engang kan bestemme over, vil kunne besejle farvandet mellem vor ø og København. Om dette så skal ske i forbindelse med vort gamle selskab, som har dybe rødder i den bornholmske befolkning, eller der skal betrædes nye veje, må afhænge af de kommende forhandlinger. Men jeg vil gerne her over for den højtærede statsminister fremhæve det ønskelige i, at der skabes et tjenligt udvalg, hvori alle betydningsfulde trafikale forhold for Bornholm til sin tid kan gøres til genstand for saglig behandling.

Det tiltaler ikke mig at foranstalte skalpejagter, når den ene part befinder sig i en tilstand af lammelse; men der er et ansvar i denne sag, som må fastholdes og må få en bestemt konsekvens, nemlig denne, at Bornholm også trafikmæssigt med sikre bånd knyttes fast til vort moderland.

Om dette skal ske i form af kontakter mellem samfundet og det selskab, der sejler for øjeblikket, må fremtiden vise. Jeg føler mig i hvert tilfælde i ganske nøje kontakt med den bornholmske befolkning, når jeg siger, at tålmodigheden er forbi.

Må jeg endelig føje til, at selv om vi nu har fået en statsfærge i gang, er det ikke helt tilfredsstillende, at den kun sejler hver anden dag; jeg mener, at vi bør have en hyppigere forbindelse. Det kan nok skabes ved, at man sejler på Ystad, og jeg skal derfor anmode den højtærede minister for offentlige arbejder om at undersøge dette problem med henblik på, at en rute Bornholm-Ystad etableres.

Ninn-Hansen: Det var ganske naturligt, at det ærede medlem hr. Ib Thyregod mindede om situationen i 1956, hvor Bornholm jo heller ikke helt fik indtryk af det, som det ærede medlem hr. H. Larsen (Bjerre) med rette lagde vægt på, at Bornholm er en del af Danmark og skal behandles derefter. Det er altså anden gang, Bornholm ikke bliver behandlet som en del af Danmark. Vi har også på andre tidspunkter af denne drøftelse beskæftiget os med forholdene i 1956, og det kan vel være naturligt at vende tilbage til dem, også når man ser på forskellene mellem 1956 og det, der nu foregår fra den høje regerings side.

Men medens vi er ved sammenligningerne, vil jeg gerne have lov at gå yderligere et år tilbage, ikke mindst i forbindelse med det, den højtærede statsminister kom ind på, nemlig at nu gjaldt det om at få konflikten ud af verden. I 1955 var der en situation, skabt af valutakrise, i hvilken den høje regering havde en særlig karakteristisk af oppositionen. Jeg tror, det var den højtærede forsvarsminister, der dengang betegnede oppositionen som dem, der sad med de korslagte arme; det var vist den højtærede forsvarsminister, der lancerede udtrykket. Nu ved jeg, at den højtærede forsvarsminister er en venlig mand, og derfor tror jeg, at hvis man skal tale om korslagte arme i dag, vil den højtærede minister vel ikke først og fremmest placere dem hos oppositionen; det er, som om de korslagte arme har holdt flyttedag. Man har endda indtryk af, at dér, hvor de er placeret i dag, er skuldrene så svage, at de kun kan bære

[Ninn-Hansen.]

de korslagte arme. Måske er de særlig svage hos den del af regeringen, som man ifølge dens fortid har indtryk af vil være parat til at bruge begge hænder i en situation, hvor det gælder om at få arbejdskonflikter ud af verden.

Men jeg tror, at hverken den højtærede forsvarsminister eller nogen anden vil hævde, at det er oppositionen, der i disse dage har haft korslagte arme. Vi har simpelt hen og i al enkelhed stået til rådighed for den høje regering. Man kan vel ikke ligefrem sige, at vor velvilje, vor udstrakte hånd, er blevet modtaget med begejstring fra regeringens side. Det er rigtigt, som det ærede medlem hr. Ib Thyregod sagde, at selv om man havde set oppositionens beredvillighed op til debatten den 13. april og altså havde mulighed for at drage oppositionen med ind i et arbejde for at få konflikten afviklet, så nægtede man nedsettelse af et udvalg; man stemte simpelt hen oppositionens forslag ned. Det var den måde, hvorpå man den dag slog den udstrakte hånd væk.

Og hvordan med hensyn til denne forespørgsel? Vi stillede forespørgslen vedrørende Bornholm på et sådant tidspunkt i sidste uge, at der burde have været lejlighed til at få den til behandling i den uge. Jeg ved, at det skyldes ikke tingets højtærede formand, at der blev denne udsættelse; den højtærede formand behandlede tingets medlemmer med den samme korrekthed, som formanden altid gør. Men det er vel ikke forkert, når jeg antager, at det var den højtærede statsminister, der ikke ønskede, at vi fik lejlighed til en rent saglig debat om det problem, der, som det ærede medlem hr. H. Larsen (Bjerre) har fremhævet, er tungt for Bornholms vedkommende. I stedet for, at den højtærede statsminister — som det dog havde været rimeligt — gav sin orientering først og fremmest til dette høje ting, kunne vi ved ugens udgang, eller var det i søndags, læse i avisen, hvad man havde foretaget sig. Vi er nogle stykker, der som medlemmer af dette høje ting mener, at det ikke er vor opgave at læse i avisen, hvad der sker i og omkring Christiansborg, og vi mener, det havde været berettiget, hvis den højtærede statsminister havde modtaget den udstrakte

hånd på den måde, at oplysningerne var givet her.

Jeg fremdrager dette, fordi man med rette kan sige, at aldrig har vel en regering i en vanskelig situation fået så gode vilkår fra folketingset som denne regering. Den har jo ikke behøvet at være ængstelig for, hvad oppositionen ville gøre. Den vidste det på forhånd, og det tror jeg dog må betyde noget for enhver regering. Selvfølgelig betyder det navnlig noget for en mindretalsregering. Nu ved jeg ikke, om den højtærede statsminister selv regner med, at han er leder af en flertalsregering eller af en mindretalsregering. Hvis den højtærede statsminister mener, at det ikke er en mindretalsregering, så kan vi vel i hvert fald blive enige om, at det er en flertalsregering med strøget mål, og at den højtærede minister med den sammensætning, folketingset har, i allerhøjeste grad har brug for, at han på forhånd kan klargøre sig, at der er en bred tilslutning, så regeringen kan være handlekraftig i en given situation. Jeg har jo ikke sagt til den højtærede statsminister, at det var hele det høje ting, han kunne få med som baggrund for en handlekraftig regering; jeg ved, at der findes et parti, som den højtærede minister ikke kunne regne med, socialistisk folkeparti; men jeg troede ærligt talt, at det gjorde den højtærede statsminister det samme, om han kunne regne med dette parti eller ej. Jeg troede dog ikke, at det for en statsminister og formand for et stort parti — en statsminister, der for få måneder siden kunne sige, at hans politiske baggrund her i landet var mere end en million vælgere — kunne være så afgørende, om han havde også dette parti, repræsenterende 11 mandater i det høje ting, med.

Den højtærede statsminister må jo vide, at det antagelig ikke bliver den eneste situation, hvor den højtærede statsminister kommer til at stå over for et valg mellem, om han ønsker bistand fra den opposition, som i mange situationer har villet støtte regeringen i vanskelige afgørelser, eller han ønsker denne bistand fra det ærede medlem hr. Aksel Larsen og hans parti. For vi befinder os jo i en situation, hvor der er brug for en handlekraftig regering, en situation, hvor der er en kollision mellem

[Ninn-Hansen.]

samfundets interesser og visse organisationsmæssige principper. Det skulle vel ikke mindst være på det område, hvor det drejer sig om at sikre — og det er vel enhver regerings fornemste opgave — at befolkningen her i landet, ligegyldigt hvor den end befinder sig, bliver behandlet lige; og det indtryk har Bornholms befolkning ikke kunnet få. Er det ikke en vigtig opgave at klargøre over for hele befolkningen, at der ikke finder forskelsbehandling sted, at man ikke bliver behandlet dårligere, fordi man befinder sig nogle kilometer længere fra denne bygning, end andre gør, og at der er noget vand imellem?

Den høje regering har dog hele tiden haft den mulighed, man anvender nu, nemlig at indsætte et af statens skibe, og når der er stillet en forespørgsel til den højtærede statsminister om, hvordan man vil sikre skibsfarten til Bornholm, så undrer jeg mig over, at den højtærede minister ikke i besvarelsen af denne forespørgsel finder nogen som helst grund til at give en skildring af, hvorledes den nødrute, man har sat ind, er, og hvilke vanskeligheder der har været. Det er ikke det, jeg forstår ved imødekommenhed fra den høje regerings side over for folketinget i retning af at give de oplysninger, vi har krav på.

Det ærede medlem hr. Ib Thyregod nævner de vanskeligheder, der havde været i dag ved „Freia“'s afsejling. Jeg vil gerne i fortsættelse af, hvad det ærede medlem hr. Ib Thyregod sagde, ganske kort citere fra Ritzaus telegrammer — jeg anmoder om tilladelse hertil. Der står:

„Da al posten var kommet om bord på „Freia“, blev den undersøgt af repræsentanter for de strejkende, som konstaterede, at der kun var ordinær post på vognene.“

Og der fortsættes:

„Da „Freia“ afsejlede, befandt der sig foruden posten kun mellem 60 og 100 passagerer om bord. „Freia“ medførte intet gods. Ifølge den aftale, der er ind-

gået mellem generaldirektoratet og de strejkende, må der kun ekspederes post og passagerer med „Freia“, og en godsindskrivning, der var indledet, blev derfor straks aflyst. Godsindskrivningens aflysning fandt sted, efter at der var ført en telefonsamtale med trafikminister Kai Lindberg.“

Nu er det jo ikke første gang, vi har den højtærede trafikministers telefonsamtaler fremme ved debatter om dette spørgsmål. Jeg tror, den højtærede minister vil være den første til at beklage, at han ikke sidste gang kunne give den rigtige oplysning vedrørende statsbanerne. Jeg kender den højtærede minister så godt, at jeg ved, at den højtærede minister altid er indstillet på at give de rigtige oplysninger. Det var en beklagelig fejl, der skete, men det medførte jo, at det høje ting ikke ved den lejlighed havde mulighed for at tage stilling til rimeligheden eller jeg vil snarere sige urimeligheden, i det pålæg, der var udgået fra de pågældende distriktschefer.

Jeg bliver imidlertid nødt til at stille den højtærede minister et spørgsmål vedrørende det, jeg her har citeret: er det rigtigt, at man på statens skibe finder det rimeligt at give de strejkende den opgave at undersøge, hvad der er om bord? Det vil jeg gerne vide, og jeg vil gerne vide, hvad konsekvenserne af dette skal være for fremtiden. Endvidere vil jeg stille et spørgsmål vedrørende den aftale, der omtales i Ritzaus telegrammer: hvorfor har generaldirektoratet, som det oplyses, truffet en aftale om, at gods ikke kan medbringes til Bornholm? Og jeg vil gerne spørge det ærede medlem hr. H. Larsen (Bjerre) direkte: er det ærede medlem tilfreds med dette? Mener det ærede medlem som en af repræsentanterne for den bornholmske befolkning, at denne befolkning behandles, som om Bornholm er en del af Danmark, altså lige med andre dele af landet, når staten selv træffer aftale om, at man ikke må medbringe gods?

Jeg vil også gerne spørge, hvordan det

[Ninn-Hansen.]

forholder sig med forsyningerne til andre dele af riget. Det ærede medlem hr. Ib Thyregod nævnte med rette Grønland. Jeg skal ikke anmode den højtærede minister for Grønland om i dag at komme nærmere ind på, hvad denne standsning af forbindelserne kan betyde for anlægsarbejderne i Grønland, men jeg henleder den højtærede ministers opmærksomhed på, at han ifølge forretningsordenen har adgang til at komme med en redegørelse til det høje ting. Jeg henstiller til den højtærede minister for Grønland, at han snarest muligt — og helst i morgen, hvis det kan lade sig gøre ifølge forretningsordenen — kommer med en redegørelse for, hvad disse forsinkelser betyder for Grønlands forsyninger, og hvad de betyder for de grønlandske anlægsarbejder, således at vi derefter har mulighed for at tage stilling også til Grønlands situation. Vi er jo, som den højtærede statsminister sagde, nået dertil, at det, det drejer sig om, er at få disse konflikter til at ophøre. Jeg har forstået på tidligere debatter, at det var regeringens indstilling, at konflikter skulle parterne selv klare. Jeg henviser til regeringens udtalelse, der jo lød:

„Skulle en konflikt alligevel udbrude, forventer regeringen, at parterne selv bringer den til afslutning.“

Jeg er klar over, at den høje regering har forladt dette standpunkt. Jeg har set i dagbladet Aktuelt i dag, at man skriver — jeg anmoder om tilladelse til et citat fra lederen —:

„Disse direkte forhandlinger mellem overenskomstparterne var først og fremmest et resultat af statsminister Viggo Kampmanns udholdenhed i mæglerens rolle.“

Hermed har den højtærede statsminister jo nærmet sig den stilling, som oppositionspartierne ville give statsministeren her i landet efter det forslag om voldgiftsordning, vi fremsatte, har nærmet sig den stilling, som det radikale venstre har ønsket at statsministeren skulle have i en sådan situation. Jeg ved, at det er et skridt, den højtærede statsminister har taget, efter at vi har bragt debatten frem i det høje ting. Det er et fremskridt, som jeg ikke skal bebrejde den højtærede statsminister.

Men når den højtærede minister nu indtager

mæglerens rolle — som det bliver sagt — vil jeg gerne spørge ham: denne mægler må dog have den indstilling, at han i enhver henseende varetager samfundets tarv i drøftelserne, og når det er tilfældet, forstår jeg ikke i forbindelse med den aftale, der er truffet om ny afstemning inden for jernindustrien, at denne mægler, altså landets statsminister, ikke har lagt sit ord i vægtskålen for, at disse strejker skulle ophøre med det samme, således at afstemningen kunne ske, medens arbejderne var i arbejde, hvad jeg tror de næsten alle ønsker. Det kan dog ikke være rimeligt, at denne strejke på et tidspunkt, hvor der jo ikke er nogen som helst begrundelse for og ingen gevinstmulighed ved ikke at gå i arbejde, skal udstrækkes over 23 dage, det længste tidsrum, vi har haft ved en så omfattende konflikt. Og jeg vil gerne spørge den højtærede statsminister: hvor lang tid vil ministeren i mæglerens rolle give forhandlingerne om at få afviklet konflikten på transportområdet? Med udsigten til en udvidelse inden for transportområdet, der vil ramme eksporten og hermed byggeriet, er jeg overbevist om, at alle i regeringen, i særlig grad den højtærede boligminister, når han tænker på byggeriet, og den højtærede landbrugsminister, når han tænker på landbrugseksporten, vil kunne sige, at vi har ikke råd til den stagnation, der vil kunne blive tale om på de områder, hvis vi får denne udvidelse. Derfor er det rimeligt at spørge den højtærede statsminister, om han ikke mener, det nu er på tide at angive en tidsfrist. Lad os nu få at vide, om det virkelig er ministerens mening, når han siger, at nu gælder det om at få konflikten ud af verden.

Aage Fogh: Jeg vil gerne til indledning takke den højtærede statsminister for den redegørelse, han har givet i anledning af den stillede forespørgsel.

Om selve sagen, som ligger bag ved forespørgslen, og den udvikling, der er sket i de seneste dage, vil jeg over for de foregående talere, og ikke mindst over for det ærede medlem hr. Ninn-Hansen, fremhæve, at efter mit skøn var det den rigtige beslutning, der blev truffet her i folketinget, da tinget bad den højtærede statsminister om at opfordre de stridende parter til

[Aage Fogh.]

snarest muligt at søge føling med hinanden for at opnå et forlig. Vi kan i dag konstatere, at resultat er nået på det store område, der vedrører jernindustrien, og det er vi tilfredse med. Jeg vil gerne dertil føje, at jeg håber på, at det andet store område, transportområdet, snarest vil søge selv at få sine forhold bragt i orden.

Jeg vil gerne over for det ærede medlem hr. Ninn-Hansen understrege den simple kendsgerning, at vi her i landet har både strejkeret og lockoutret. Det er de vilkår, vi lever under; det må vi affinde os med. At det kan have visse ubehagelige følger, skal jeg være den sidste til at nægte. Men under disse vilkår tror jeg det vil være rigtigt, at de stridende parter, altså arbejdsgiverne og arbejderne, selv taler sig til rette om deres indbyrdes forhold.

Hvad angår trafikken på Bornholm, vil jeg sige, at jeg var tilfreds med den redegørelse, statsministeren gav. Jeg forstod på det ærede medlem hr. Ib Thyregod, at trafikforholdene ikke helt var blevet, som man kunne ønske, og jeg vil derfor sige, at hvis det skulle vise sig, at der i forbindelse med den etablerede forbindelse til Bornholm foregår ulovlige ting, vil jeg gå ud fra som givet, at de forhold vil blive rettet på normal måde. Jeg kan meget vel understrege det uheldige i, at Bornholm den ene gang efter den anden bliver kastebold mellem stridende parter. Det er vel ikke en sag, vi kan træffe afgørelse om i dag, men jeg tror ærligt talt, vi bør prøve at finde frem til en sådan ordening, at Bornholms amt, der jo er et lige så godt amt som de øvrige danske amter, ikke — jeg havde nær sagt med regelmæssige mellemrum — skal udsættes for de vanskeligheder, som andre danske amter er fri for.

Jeg håber nu på, at vi får arbejdsfred inden for jernområdet, og jeg håber på, at transportfolkene vil tage ved lære af det gode eksempel. Så er der for øvrigt en ting til, jeg håber på, og det er, at både arbejdsgivere og arbejdere vil erkende, efter at de nu har ofret omkring ved en halv milliard kroner på denne arbejdskamp, der ikke kan give nogen af dem væsentlige fordele, at arbejdskampen ikke er det grundlag, man i det moderne Danmark kan føre erhvervslevet videre på, men at der må andre sam-

arbejdsmuligheder til i den kommende tid. Jeg opfordrer derfor så kraftigt som muligt til, at der sluttes forlig imellem parterne, og at man inden for længe tager op til overvejelse, på hvilken måde disse forhold skal lægges til rette, for at man ikke i fremtiden skal se det gentage sig, som vi nu i de sidste 3-4 uger har været vidne til.

Aksel Larsen: Jeg kan ikke undlade at opfylde min simple pligt ved at udtale en tak til forespørgerne, fordi de har stillet den forespørgsel, der debatteres nu. Ganske vist har man lov til at undres over, at folk kan tro, at de kan lave politik eller score points ved den slags aktioner, men for os, som ønsker at få sandheden frem og få den ordentlig belyst i offentligheden, kan det kun være gavnligt og gunstigt, at en forespørgsel som denne stilles, ligesom vi naturligvis kan være tilfredse med, at den debat om konflikten, vi tidligere har haft, blev ført.

Det forbavser mig ikke, at man har benyttet anledningen til ikke blot at tale om det, forespørgslen omfatter, nemlig trafikken på Bornholm, men at man også har søgt at komme til at diskutere konfliktsituationen i almindelighed. Det bliver vel derfor nødvendigt at sige noget herom, selv om det forekommer mig, at Bornholmstrafikken er det væsentlige.

Jeg skal tillade mig herom at sige, at det jo allerede fremgår af den redegørelse, som det ærede medlem hr. H. Larsen (Bjerre) er kommet med, og som det ærede medlem hr. Ninn-Hansen med eminent saglighed og dygtighed undlod at tage hensyn til, at det minsandten ikke er søflokkenes skyld, at trafikken på Bornholm har været og er standset, så der nu kun er trafikforbindelse over søen i form af den såkaldte nødrute med færgen „Freia“. Forholdet er jo det, at Dampskibsselskabet af 1866, som i alt væsentligt har varetaget trafikken på Bornholm, arbejder under forhold, der gør, at det overhovedet ikke har interesser tilfælles med Dansk Dampskibsrederiforening og Dansk Arbejdsgiverforening, men at det alligevel er medlem af Dansk Dampskibsrederiforening og derigennem også af Dansk Arbejdsgiverforening og derfor er konflikt-ramt. Forholdet er endvidere det, at søflokkenes organisationer har været mere end

[Aksel Larsen.]

villige til at undtage Bornholm fra konflikten; efter at mæglingforslaget var forkastet i transportgruppen, blev der truffet en speciel aftale mellem søfolkenes organisationer og Dampskibsselskabet af 1866 om, at der fortsat skulle sejles, idet dampskibsselskabet forpligtede sig til at give et tillæg på 50 kr. om måneden ud over det, der stod i forligsmandens mæglingforslag. Jeg kan ikke tænke mig, at man fra venstres og de konservatives side vil påstå, at 50 kr. i månedligt tillæg kan ruinere land og rige — man er jo så bekymret for, hvordan det skal gå dette land under konflikten. Jeg kan heller ikke tænke mig, at man, hvis man da kender den mindste smule til Dampskibsselskabet af 1866, vil påstå, at dette selskab ikke skulle kunne have råd til at betale 50 kr. om måneden i lønforhøjelse til hver enkelt sømand, der er beskæftiget i selskabet.

Sagen syntes at være i orden, men så greb Rederiforeningen og Arbejdsgiverforeningens hovedbestyrelse ind og nedlagde veto mod, at Bornholmstrafikken kom i gang. Det havde for sagens og saglighedens skyld været rimeligere, om de forespørgende partier havde henvendt sig til Arbejdsgiverforeningen og Rederiforeningen og bedt dem om at ændre stilling, men det har man ikke gjort. I stedet for stiller man her en forespørgsel, idet man ganske øjensynligt er ude efter at få regeringen til at tage initiativet eller medvirke til at tvinge søfolkene til at sejle på Bornholm under vilkår, de har forkastet, og til trods for at det selskab, de skulle beskæftiges hos, er villigt til at betale dem mere, end forligsmandens mæglingforslag tilkender dem.

Ja, det er sandheden om det. Det ærede medlem hr. Ib Thyregod siger i sin motivering for forespørgslen, at årsagerne til Bornholms isolering kender vi. Det lader ikke til, at det ærede medlem kendte dem, da han stillede sin forespørgsel, men nu kender han dem i hvert fald: årsagen er, at Arbejdsgiverforeningen og Dampskibsselskaberederiforeningen ikke under nogen omstændigheder ville have trafik på Bornholm — eller måske endnu tydeligere udtrykt: årsagen er, at Dansk Dampskibsselskaberederiforeningens ledelse var af den opfattelse, at når man tvang Bornholmstrafikken til at

ligge stille, så kunne dette bruges som en art murbrækker, ved hvis hjælp man kunne sikre sig en statsindgriben til fordel for Arbejdsgiverforeningen.

De ærede medlemmer taler også om Grønland. Det burde ikke være de ærede medlemmer ubekendt, at en væsentlig del af trafikken på Grønland varetages af den kgl. grønlandske handel. Handelen har overenskomst med søfolkenes organisationer, og sejladsen foregår — det går i hvert fald. Men da den kgl. grønlandske handel ikke har skibe nok, chartrer man private rederiers skibe; der er blot det ved det, at disse private rederier aflønner søfolkene efter andre og dårligere tariffer end den kgl. grønlandske handel, som i hvert fald giver et istillæg på 65 kr. pr. sømand om måneden for den farefulde sejlads i de grønlandske farvande. Nu havde den grønlandske handel chartret rederiet Lauritzens „Erika Dan“, som skulle afgå til Vestgrønland med forsyninger, og ganske naturligt forlangte søfolkenes organisationer, at mandskabet på „Erika Dan“ i hvert fald skulle have istillæg og samme løn, som man får på Handelens skibe. Det nægtede rederiet Lauritzen. Den kgl. grønlandske handel har ikke kunnet gøre noget ved det, og derfor kom „Erika Dan“ ikke af sted. Det er ikke søfolkenes skyld. Det er Dansk Dampskibsselskaberederiforeningens skyld; det er rederiet Lauritzens skyld, og det er for så vidt også den kgl. grønlandske handels skyld, og her kunne man måske nok henvende sig til regeringen med en bemærkning om, at den kgl. grønlandske handel jo kan lade være at chartre private skibe på vilkår for besætningen, der er ringere end vilkårene på den kgl. grønlandske handels skibe.

Jeg vil tro, at selv om det giver store vanskeligheder for Bornholms erhvervsliv og for befolkningen på Bornholm, at trafikken har været afbrudt, så er det til at overleve, og når man nu har fået denne såkaldte nødrute i gang, tænker jeg, at det går nok.

Hvad angår begivenhederne i Frihavnen i morges, er der andre, der er mere sagkyndige til at udtale sig, end jeg er det, og derfor skal jeg lade være med at komme ind på det.

Det ærede medlem hr. Ib Thyregod har patetisk talt om, at strejkerne hver dag

[Aksel Larsen.]

koster samfundet store beløb, også i valuta. Jeg synes, man skal holde op med disse krokodilletårer. Hvis det virkelig er så alvorligt, kunne man fra den side henvende sig til dem, der står de forespørgende partier nærmest, og bede dem optræde lidt mere manerligt, end de har optrådt i den hidtidige overenskomstsituation. I øvrigt mener jeg at kunne erindre, at i tidligere konflikt-situationer — og vi har trods alt haft nogle af den art her i landet, uden at Danmark derfor er gået til grunde — er valutasituationen ikke blevet dårligere under konflikten eller på grund af konflikten, men tværtimod er blevet bedre, bl. a. fordi forbruget herhjemme går ned, og fordi importen af visse råstoffer og halvfabrikata til den eventuelt konfliktramte industri også går ned. Men selv om denne min opfattelse ikke skulle være rigtig — jeg tror, den er rigtig — tænker jeg nok valutaen klarer sig til trods for, at der er konflikt.

Det ærede medlem hr. Ib Thyregod siger videre, at nu må vi have loven om mægling i arbejdsstridigheder ændret, og han er her i den efter min mening beklagelige situation — ja, desværre ikke beklagelig for det ærede medlem hr. Ib Thyregod, men for os andre — at kunne henvise til en idé, fostret af professor Alf Ross og gående ud på, at et mæglingsforslag kun skal være forkastet, hvis 50 pct. af medlemmerne stemmer imod.

Jeg synes, det er galt nok, som det er nu. Også jeg kan ønske loven om mægling i arbejdsstridigheder ændret, men så må vi have den ændret i en anden retning, så at det bliver organisationerne selv, der bestemmer, hvordan de vil stemme. Som jeg tidligere har sagt — og jeg skal gerne gentage det — det er et af de få, måske det eneste område, hvor man ved lov regulerer afstemningen i organisationer, og det er ganske uanstændigt. Man stiller det krav, at mindst 75 pct. af de berørte skal deltage i afstemningen, for at den skal være gyldig. Det burde være nok, at flertallet af dem, der deltager i afstemningen, har stemt nej. Det burde være nok til, at mæglingsforslaget er forkastet, lige så vel som man går ud fra, at hvis flertallet af dem, der deltager i afstemningen, stemmer ja, så er mæglingsforslaget vedtaget. Nu kommer man med den idé, at der skal være mindst

50 pct. af medlemmerne, der stemmer nej, ellers er det vedtaget. Det er lige stærkt nok at komme med den idé her i folketinget et par dage efter, at vi har diskuteret folkeafstemning om nedsættelse af valgrets-alderen. Den skal foregå i overensstemmelse med grundloven, hvori det fastslås, at blot 30 pct. af vælgerne stemmer nej, så vil et forslag vedtaget af folketinget kunne være forkastet. Altså grundloven opfatter i hvert fald 30 pct. som tilstrækkeligt, men nu skal der laves en undtagelseslovgivning, mener det ærede medlem hr. Ib Thyregod, støttet på professor Ross, sådan, at når det drejer sig om arbejdere, skal der mindst 50 pct. til. Herinde i folketinget — jeg gentager, hvad jeg sagde forleden dag — er det nok, blot halvdelen af folketingets medlemmer er til stede og deltager i afstemningen, så afgøres det ved flertal, hvad der skal ske.

Loven om mægling i arbejdsstridigheder er mere end udemokratisk, sådan som den er udformet nu; vi skal ikke have gjort den endnu mere udemokratisk; vi burde have den revideret, så den blev mere demokratisk. Det bør vi også have gjort i en anden retning, nemlig hvad sammenkædningen angår, for netop de folk, hvis forhold vi dog mest skulle diskutere her, søfolkene, er jo i den situation, at de kun udgør en lille del af transportgruppen; men man slår alle transportgruppens overenskomstforhold sammen, og så foretager man en samlet afstemning, og det bevirker, at søfolkene har meget ringe chance for at gøre sig gældende. Kun hvis der i den øvrige transport-gruppe er et flertal af nej-stemmer, vil det nytte søfolkene, at de også har stemt nej. Der har været tale om, at det er urimeligt, at søfolkene afstemning foregår på den måde, at kun de hjemmeværende søfolk og de, der sejler i indenrigsfar, kan deltage i afstemningen. Jeg er ganske enig heri. Det bevirker nemlig, at højst 2 000 søfolk — der er dog en halv snes tusind alt i alt — kan komme til at deltage i afstemningen om mæglingsforslaget, og det vil igen sige, at søfolkene stemmer kommer til at veje langt mindre ved sammenkædningen med andre fag.

Hvis der derfor kan findes en metode til enten at fritage søfolkene for denne sammenkædning eller i det mindste sikre, at

[Ålssel Larsen.]

alle deres medlemmer kan få lejlighed til at deltage i afstemningen, vil jeg hilse det med glæde, men det sidste bliver vel noget vanskeligt, når forligsmanden stiller sine mæglingforslag så sent, som han gør, og giver så kort frist til afstemningen, som han gør. Vi har i begyndelsen af tingets møde i dag haft en uinteressant diskussion om, hvorvidt arbejderne var tilstrækkeligt underrettet, eller de ikke var tilstrækkeligt underrettet om mæglingforslagenes indhold. Mæglingforslagene er uhyre komplicerede, det plejer de at være. Hvordan i alverden forestiller det ærede medlem hr. Ib Thyregod sig, at man med den korte frist, der er til rådighed, skulle kunne få disse komplicerede mæglingforslag ud til alle danske skibe på verdenshavene, så besætningerne rigtigt var klar over, hvad det drejede sig om?

Til det ærede medlem hr. Ninn-Hansen tror jeg ikke jeg har så forfærdelig meget at sige. Det, det ærede medlem sagde om Grønland, har jeg beskæftiget mig med, og hans bemærkning om, at statsministeren har grebet ind, kan jeg lade ligge, også af den grund, at uanset om folketinget har vedtaget noget, eller det ikke har vedtaget noget i en konfliktsituation, er statsministeren formodentlig statsminister og har formodentlig til enhver tid fuldmagt til at forhandle med forskellige folkelige og samfundsmæssige organisationer.

Jeg bliver dog nødt til at sige et par ord til det ærede medlem hr. Ninn-Hansens alvorlige forklaring til statsministeren om, at statsministeren ikke bør regne med socialistisk folkeparti, navnlig ikke når han dog til enhver tid, hvis han vil være fornuftig, kan få bistand fra venstre og det konservative folkeparti. Det er selvfølgelig beklageligt for det ærede medlem hr. Ninn-Hansen, men forholdet er nu engang det, at de, der er valgt som medlemmer af dette ting, og hvis mandater er godkendt af tinget — og så vidt jeg har forstået, har det ærede medlem hr. Ninn-Hansen også stemt for godkendelse af folkesocialisternes mandater — har stemmeret her i tinget og altså tæller med, enten det behager det ærede medlem hr. Ninn-Hansen eller ej. Det kommer det ærede medlem til at rette

sig efter, og det kommer statsministeren naturligvis også til at rette sig efter, hvad jeg går ud fra han gør.

Så igen tilbage til det problem, der har foranlediget debatten: spørgsmålet om forbindelsen fra Bornholm til det øvrige Danmark. Ja, vi er i den situation, at 66-selskabets både ikke kan sejle, fordi selskabet er medlem af Dansk Dampskibsrederiforening, og Arbejdsgiverforeningen har forbudt det at give en lønforhøjelse på 50 kr. om måneden til hver beskæftiget sømand på selskabets både. Nu vel, i det lange løb er der to muligheder. 66-selskabet kan melde sig ud af Dansk Dampskibsrederiforening, så kommer det ikke i den situation en anden gang. Man kan også gå en anden vej, og da det ærede medlem hr. Ib Thyregod har forklaret, at det er regeringens sag at sørge for Bornholms forbindelse med det øvrige land, kan man jo også tænke sig den anden udvej benyttet, nemlig at vi får statsdrift, hvad skibsforbindelsen med Bornholm angår. Vi har statsdrift over Store-Bælt, og hvorfor skulle vi så ikke også kunne have det på overfarten til Bornholm? Jeg anbefaler en af disse to muligheder til overvejelse; jeg har selv størst sympati for den sidste, og hvis det ærede medlem hr. Ib Thyregod, hvad jeg må formode efter hans udtalelser, også har sympati for den, finder vi nok frem til en løsning så hurtigt som muligt.

Det hjælper imidlertid ikke i den øjeblikkelige situation, for det tager tid at få etableret en regulær statsrute til Bornholm, og det tager, hvis jeg ikke tager meget fejl, et års tid at blive meldt ud af Dansk Dampskibsrederiforening. Men vi skal jo have klaret situationen, og jeg er indforstået med det synspunkt, at „Freia“'s opretholdelse af nørdruten til Bornholm ikke er tilstrækkelig, selv om det er en god hjælp. Ja men så foreslår jeg, at folketinget henstiller til Arbejdsgiverforeningen og Dansk Dampskibsrederiforening at ophæve forbuddet mod, at 66-selskabet giver de 50 kr.s lønforhøjelse om måneden. Så er sagen i orden. Hvis folketinget vedtager en sådan henstilling og Arbejdsgiverforeningen ikke tager hensyn til den — men det må man dog gå ud fra den vil gøre — er der ikke andet at gøre end at fremsætte forslag om

[Aksel Larsen.]

at ophøje den mellem 66-selskabet og søfolkenes organisationer truffe sær aftale til lov.

Venstre og de konservative ønsker, at det skal gå hurtigt her i tinget; vi har jo hørt det ærede medlem hr. Ninn-Hansens vrede bebredelser mod regeringen, fordi vi ikke fik denne debat allerede i fredags. Ja men hvis en henstilling fra folketinget ikke virker på Arbejdsgiverforeningen, så lad os vise, at vi kan arbejde hurtigt og få vedtaget en sådan lov. Foreløbig mener jeg, vi skal nøjes med henstillingen. Jeg tillader mig derfor at fremsætte følgende forslag om overgang til næste sag på dagsordenen:

„Folketinget opfordrer Dansk Arbejdsgiverforening til at hæve forbuddet mod, at skibstrafikken på Bornholm kommer i gang på de vilkår, der blev aftalt mellem søfolkenes organisationer og Dampskibsselskabet af 1866, og går dermed over til næste sag på dagsordenen.“

Jeg anbefaler dette forslag til vedtagelse.

Formanden: Der er nu fremsat følgende forslag om overgang til næste sag på dagsordenen: (se ovenfor). Dette forslag indgår nu i forhandlingen.

Aage Poulsen: Også jeg beklager, at det ærede medlem hr. Conrad Kofoed på grund af sin alvorlige sygdom ikke kan være til stede her i dag, fordi jeg ved, at det spørgsmål, der debatteres, er det ærede medlem meget magtpåliggende. Jeg ønsker derfor i forståelse med det ærede medlem hr. Conrad Kofoed at fremkomme med nogle bemærkninger.

Efter 15 dages søværts afskæring fra det øvrige rige er der i dag etableret færgeforbindelse mellem København og Bornholm. Det er klart, at ethvert forsøg, der kan medvirke til at bryde isolationen af et samfund på 50 000 mennesker, må hilses med glæde. Jeg havde set hen til, at der nu kunne sendes medicin, ilt og andre livsnødvendige varer til Bornholm, men efter hvad jeg i dag erfarer, er det desværre glippet. Dernæst ønsker jeg at fremhæve, at man havde ventet en effektivere løsning. Man havde set frem til skibsforbindelsens etablering med længsel, men da sejlplanen

forelå, bredte skuffelsen sig. Så har vi alligevel ingen nytte af den, sagde man. Der er stadig lukket for gods og biler, og i dag er der nægtet lastning af fødevarer m. m.

Der er altså overhovedet ikke sket nogen lettelse for det bornholmske erhvervsliv, og med hensyn til rejsebehovets afvikling er det sådan, at en rejse vil tage mindst 3 dage, d. v. s. at kun folk med meget god tid kan benytte ruten. Jeg vil i denne forbindelse gerne nævne de unge mennesker, som regelmæssigt rejser over for at deltage i uddannelse, og de mennesker, som er nødt til at søge specialistbehandling i hovedstaden og derfor også rejser regelmæssigt. Selv hvis de påtager sig den ekstraudgift, som sejladsen med „Freia“ medfører, vil det af tidsmæssige grunde være umuligt for dem at gennemføre rejsen.

Tager man i betragtning, at man til trods for erfaringerne fra 1956 i de forløbne 5 år ikke har kunnet sikre Bornholm en stabil forbindelse i konfliktsituationer, kan man ikke fortænke den bornholmske befolkning i, at den ikke ligefrem er imponeret af indsatsen og navnlig ikke af dens resultat. Her synes jeg i modsætning til det ærede medlem hr. H. Larsen (Bjerre) at måtte tilslutte mig den almindelige mening, jeg har mødt på Bornholm, navnlig når jeg drager en sammenligning med den forbløffende hurtighed, hvormed man handlede, da der var tale om at befordre orlovsoldaterne mellem København og Bornholm. Jeg vil her minde om, at dersom man havde gennemført det af venstre og de konservative fremsatte forslag om voldgift på visse nærmere bestemte livsvigtige områder, var denne situation blevet undgået, og jeg beklager, at man ikke har kunnet få den fornødne støtte hertil i det høje ting.

Der er på Bornholm en stærkt udtalt bitterhed over den forskelsbehandling, man er udsat for. Jeg er enig med det ærede medlem hr. H. Larsen (Bjerre) i, at Bornholmsejladsen ikke bør være katebald for en politisk diskussion, men man kan stille det spørgsmål: hvem er det, der har gjort det til en katebald? Det er den almindelige mening på Bornholm, så vidt jeg har opfattet den, at når det ikke har været muligt for det private selskab at opretholde trafikken, bør staten sikre, at den bornholmske befolkning ikke stilles ringere end det

[Aage Poulsen.]

øvrige riges befolkning. Der slås meget i stykker under denne isolation. Den medfører ikke alene store økonomiske tab for øens erhvervsliv, som ikke står i noget rimeligt forhold til det tab, som erhvervslivet i det øvrige land lider, men den medfører også en påvirkning af befolkningens opfattelse af samhørigheden. Selv om de uddelte løbesedler i weekenden skal opfattes humoristisk, hvad jeg tror, de skal, er de dog udtryk for utilfredshed og bitterhed.

I den øjeblikkelige situation, vi befinder os i, kan jeg ikke lade være at bemærke, at når den høje regering lægger så stor vægt på egnsudviklingen, som den gør, forekommer det mig påfaldende, at man ikke i samme grad har forstået, at den første forudsætning herfor er sikringen af en stabil forbindelse under alle forhold. Jeg mener, det er en bydende nødvendighed.

For at vende tilbage til utilfredsheden i befolkningen vil jeg gerne anføre, at da man i 1658 havde befriet Bornholm, rejste befrierne over til den danske konge og tilbød ham øen. Siden har den nationale følelse og samhørighedsfølelsen med det øvrige rige holdt sig. For mig har det været en oplevelse at tilbringe en hel del år af mit liv i en befolkning, hvis nationale følelse og samhørighedsfølelse med det øvrige rige er så stærk, og som har givet sig mange rørende udslag, så jeg forstår bitterheden over at føle sig ladt i stikken, at være stedbørn i sammenligning med det øvrige riges befolkning.

Der er 3 årstal, som man gang på gang har hørt i den sidste tid på Bornholm, det er 1945, 1956 og 1961. Det er årstal, der vil prente sig i befolkningens sind. For at bøde herpå vil jeg appellere til det høje ting og til den høje regering om snarest at få etableret en mere effektiv forbindelse mellem Bornholm og det øvrige land, så at følelsen af at være stedbørn og af at være forskelsbehandlet ikke længere er til stede.

Erik A. Jensen: Da jeg har den ære at være formand for de københavnske postfolk, skal jeg, da de ærede medlemmer hr. Ninn-Hansen og hr. Ib Thyregod har bragt de rent postale forhold vedrørende „Freia“s

afgang i formiddags fra Frihavnen ind i debatten her, gøre opmærksom på, at jeg i formiddags blev ringet op af vore postchauffører i vor organisations lokaler. De følte sig næsten truet af havnearbejderne, idet disse mente, at man medbragte mere end den normale post til færgens afgang. Jeg tog straks til Frihavnen for på stedet at se på tingene. Jeg gjorde havnearbejdernes talsmænd dernede opmærksom på, at indsættelsen af „Freia“ var et resultat af forhandlinger mellem den højtærede minister for offentlige arbejder, hr. Lindberg, og sømændenes forbundsformand, From Andersen, om befarelse af Bornholm. Man var slet ikke ukendt med dette, men mente blot, at de 3 store postvogne, som var kørt op foran færgen til afgang, måtte indeholde mere end den almindelige post. Jeg gjorde havnearbejderne opmærksom på, efter at jeg havde talt med den tilstedeværende postinspektør, at når posten var så omfangsrig i dag, var det, fordi man havde måttet undlade at afsende post til øen i 2 dage. Denne forklaring affandt havnearbejderne sig med, men gjorde samtidig opmærksom på, at det, man faktisk var mest utilfreds med, var det mægtige opbud af politi, der var til stede for at sikre postens indladning i færgen, og for så vidt jeg kunne påtage mig som formand for de københavnske postbude dels at stå inde for, at der kun var den normale post, dels at få politiet fjernet, var havnearbejderne straks villige til at lade posten indlade ganske almindeligt. Jeg tog en samtale med den vagthavende politiassistent, og han måtte blot af vor postinspektør have konfirmeret en tilladelse til at trække udrykningsholdet tilbage. Efter at have forklaret vor postinspektør, hvordan sagen lå, indvilligede han i, at politikæden blev trukket tilbage, og der var fred og ro i Frihavnen fra samme øjeblik.

Havnearbejderne har gennem de allersejeste dage under konfliktens forløb erfare, at et stort firma i Køge har benyttet postvæsenet i modsætning til tidligere, hvor man har afsendt sine varer som stykgods. Jeg foreholdt havnearbejderne, at det var fuldt tilladeligt for enhver borger i dette land at gøre brug af postvæsenet; det var deres ret.

Det forstod man også, men da jeg for-

[Erik A. Jensen.]

stod, at der stadig var en smule uro tilbage blandt havnearbejderne, fordi de mente, at det muligvis var den nævnte fabrik fra Køge, som havde fået emballeret sine pakker i store grå postsække, tillod jeg mig i forbindelse med postinspektøren at lade 2 repræsentanter for havnearbejderne gå med om bord på færgen for at se, at det hele var fuldt i orden, at der var tale om ganske almindelige postpakkeforsendelser. Det erklærede man sig fuldt enig i. Man er måske efter visse medlemmers opfattelse gået lidt for vidt, men det har for mig været afgørende at få det, der lå som en hindring for postens normale afgang fra Frihavnen, fjernet. Det har været min opgave, og det lykkedes med en lille times forsinkelse, og jeg står som formand for de københavnske postfolk inde for, at posten afgår til Bornholm normalt, så længe konflikten varer, når den foregår på denne måde med „Freia.“

Statsministeren (*Kampmann*): Jeg har forstået på ordførerne for forespørgerne, de ærede medlemmer hr. Ib Thyregod og hr. Ninn-Hansen, at det, forespørgslen drejer sig om, mener man at man stort set har fået et svar på, som man kan være tilfreds med, og man kan egentlig ikke foreslå andre forholdsregler end dem, regeringen har truffet. Jeg lagde nok mærke til, at man mente, at vi kunne have handlet tidligere. Jeg gjorde rede for, hvad vi havde gjort.

Når jeg ikke omtalte — det var begge de ærede ordførere og også den sidste ærede taler inde på — begivenheder, der skulle være indtruffet i morges mellem kl. 10 og 10⁵⁰, er det ikke, fordi jeg ikke har læst Ritzaus telegrammer og forskellige beretninger dernedefra. Det skyldes simpelt hen, at sådanne beretninger, også selv om de sendes ud gennem Ritzau, meget ofte viser sig at være behæftet med forskellig usikkerhed. Det er ikke nogen direkte bebrejdelse mod Ritzaus Bureau. Det skal gå hurtigt,

og så er det ikke altid, det kan komme præcist frem. Det, jeg fæstede mig ved i det, det ærede medlem hr. Ib Thyregod sagde, var noget om nogle godsvogne, der skulle køre om bord. Det må være forkert, for der skal ikke godsvogne om bord på færgen i det hele taget. Med hensyn til den omtalte beretning fra Ritzau vil ministeren for offentlige arbejder selv kort fortælle, hvad der er rigtigt i den forbindelse.

Må jeg have lov til at afgive den principielle udtalelse — jeg tror, alle tingets medlemmer vil være enige heri, jeg tror i alt fald, tinget vil støtte mig heri — at når man fra statens side indsætter et skib, der har til opgave at befordre passagerer, post og livsnødvendige varer, må det også sikres, at dette kan finde sted. Det er regeringens hensigt at sørge for, at det kan ske, og særlig efter hvad vi har hørt her i dag, skulle der ikke være store vanskeligheder herved.

Det ærede medlem hr. Ib Thyregod kom under drøftelsen i dag ind på en række spørgsmål vedrørende afstemningsregler o. lign. Det finder jeg ikke anledning til at gå nærmere ind på.

Det ærede medlem hr. H. Larsen (Bjerre) gav en redegørelse for, hvad der er sket. Jeg vil gerne takke det ærede medlem herfor. Det ærede medlem har meget energisk og med regeringens fulde billigelse og under direkte rapport også til mig prøvet at få søværtstrafikken i gang til Bornholm med 1866-skibene, og jeg tror, at alle beklager — måske også selskabet af 1866 — at det ikke er lykkedes.

Det ærede medlem hr. Ninn-Hansen beklagede sig over, at man ikke allerede i fredags kunne få en saglig behandling af dette spørgsmål, og jeg forstår, at så ville det ærede medlem have holdt en anden tale end den, han holdt i dag, for den kan jo betegnes på mange måder, men da ikke som saglig. Det var en politisk, en polemisk tale, og der var mange andre ting i den, men strengt saglig ...! Jeg tror ikke, der er andre end det ærede medlem selv, der

[Statsministeren.]

tror, den var saglig — ja, jeg ved ikke, om det ærede medlem selv tror det.

Det ærede medlem begyndte med nogle korslagte arme, der var flyttet fra højre til venstre side af salen; det var disse korslagte arme, der skulle have været til stede inden for oppositionen i 1955. For det første takker jeg for den sene erkendelse af, at der var korslagte arme dengang; det har man ikke villet indrømme hidtil. Dernæst vil jeg sige, at vi har ikke fra regeringens side siddet med korslagte arme, og det ved det ærede medlem udmærket; jeg skal senere komme tilbage til det. Dernæst blev der sagt, at det måtte afhænge noget af, om regeringen var en flertalsregering eller en mindretalsregering, og at regeringen ikke havde taget imod oppositionens tilbud. Her kommer vi til sagens kerne. Regeringens standpunkt har været — og det blev sagt i november måned — at vi helst så, at konflikter blev undgået, at man på fredelig vis talte sig til rette om overenskomsterne, og hvis det ikke lykkedes, så vi hen til, at parterne selv bragte konflikterne ud af verden.

Når vi havde det standpunkt, skyldtes det, at det er vor erfaring, at når parterne selv bringer konflikterne ud af verden, er der mest ro og tilfredshed på arbejdsmarkedet. Man kan have en helt anden opfattelse; det forstår jeg at de ærede medlemmer af venstre og af det konservative folkeparti har, og det skal man have lov til at have; men man kan da ikke sige, at vi bare sidder med hænderne i skødet, fordi vi har den opfattelse — som måske endog kunne betegnes med ordet liberal — at vi ønsker at afvente, om arbejdsmarkedets parter kan klare det. Man kan heller ikke sige — hvad jeg nævnte i mit første indlæg — at det ikke er lykkedes arbejdsmarkedets parter at komme ganske langt. Man har helt uden konflikt fået klarlagt 6 af områderne. På andre er der kommet en konflikt. Det ærede medlem hr. Ib Thyregod kom ind på det økonomiske i den forbindelse. Det vil økonomiministeren selv svare på. Men nu er sagen jo ude til afstemning, og vi må så alle håbe, at konflikten bliver afsluttet.

Hvad angår transportområdet, mente

det ærede medlem hr. Ninn-Hansen, at jeg havde forladt mit standpunkt og var begyndt at optræde som mægler. Hvis det ærede medlem hr. Ninn-Hansen i ordet „mægler“ vil lægge noget i retning af, at jeg er gået ind i forligsmandens rolle eller er begyndt at sige til de to parter, hvordan jeg mener man skulle blive enig, må jeg tage afstand fra denne betegnelse. Jeg vil tro, at ordet „formidler“ rammer bedre, forstået på den måde, at man til stadighed foreholder parterne, at når de siger, at folketinget ikke skal gribe ind i konflikten, så har de også et betydeligt ansvar i retning af at nå et resultat, i retning af at få konflikterne afsluttet. Det har parterne da også, som allerede nævnt, på en række områder kunnet klare.

Det ærede hr. Ninn-Hansen hævder — det er gentaget flere gange, og jeg har også mange steder i pressen set, at man søger at give befolkningen dette indtryk — at det var godt, at oppositionen i forrige uge i folketinget fremsatte sit forslag til folketingsbeslutning. Jeg tror nok, det efterhånden vil vise sig, at det måske var godt, at dette forslag blev behandlet på den måde, det blev. Det er min faste overbevisning, at havde man henvist sagen til et udvalg, der skulle sidde og sige: det gør ikke noget, om I klarer det eller ej, for vi skal nok fra folketingets side komme og klare tingene — så havde det været meget svært at nå derhen, hvor vi er i dag. Derfor er det, at jeg endnu en gang advarer imod spørgsmål af en karakter som det ærede medlem hr. Ninn-Hansens i dag: om man ikke skal give en bestemt frist for, hvornår de forhandlinger, som forligsmanden sammen med arbejdsmarkedets parter har taget op, skal være afsluttet. Jeg tror, at både parterne og forligsmanden er klar over, at hele befolkningen ser hen til disse forhandlinger og håber, at de kan afsluttes så hurtigt som muligt. Jeg tror også — og jeg kan ikke forstå, at man ikke fra venstre og de konservative ønsker det samme — at det vil lykkes forligsmanden at nærme parterne så meget til hinanden, at man kan nå frem til et resultat, som de kan stemme om. Har man ikke det ønske? Mener man virkelig principielt, at det gælder om at gribe ind, at det gælder om at forhindre parterne i at blive enige?

[Statsministeren.]

Er det det, der er baggrunden for debatten i forrige uge og for forespørgslen i dag? Det ærede medlem hr. Ninn-Hansen ryster på hovedet. Ja, en af det ærede medlems tidligere partifæller sagde jo tit, at det ærede medlem havde ikke andet at ryste med, så jeg skal ikke bebrejde det ærede medlem det; men det er det ærede medlem selv, der i forbindelse med en forespørgsel om Bornholm rejser hele diskussionen om disse ting. Jeg svarede, at jeg havde prøvet på — og det må trods alt være det afgørende — at få standset konflikten, også inden for område VII, derved at parterne nåede frem til et overenskomstforslag, som de kunne stemme om.

Der blev stillet et par spørgsmål i øvrigt. Det ene var, om det ikke var rimeligt, at man holdt op med konflikten, når man skulle ud at stemme. Hertil er at svare, at det må de to parter tage stilling til.

Det andet spørgsmål var, om vi ikke var bekymrede for en udvidelse af konflikten. Heroverfor synes jeg at der må gøres opmærksom på, at inden for område I udvider man ikke konflikten, mens man stemmer. Når man nævner den ene ting, vil det være rimeligt også at nævne den anden.

Endelig mente det ærede medlem, at regeringen burde give en redegørelse vedrørende forholdene omkring Grønland. Ministeren for Grønland kan naturligvis godt i dag give en sådan redegørelse — på det grundlag, der foreligger. Når det ærede medlem har dette ønske, ser jeg ikke nogen grund til at holde en sådan redegørelse tilbage i dag.

Det ærede medlem hr. Aksel Larsen rettede i det dagsordensforslag, han har stillet, en henstilling. Men denne henstilling er forlængst — det fremgik af det ærede medlem hr. H. Larsen (Bjerre)s redegørelse i dag — rettet til de to parter, og de har ikke villet følge den. Vi må holde os til det, der foreligger: at ingen af de to parter vil følge den. Så føjede det ærede medlem hr. Aksel Larsen til, at hvis de to parter — her var det kun den ene part — ikke gjorde det, kunne tinget aktionere og ved lov gennemføre dette. Det betyder altså, at det ærede medlem hr. Aksel Larsen mener, at folketinget i visse tilfælde ved lov godt kan bryde ind i en overenskomstsituation.

Ministeren for offentlige arbejder (*Lindberg*): Det ærede medlem hr. Ninn-Hansen rettede en direkte henvendelse til mig og var i samme forbindelse så venlig at minde om — hvad skal man kalde det — en episode fra den debat, vi havde i folketinget den 13. april, da det ærede medlem hr. Poul Sørensen spurgte mig, om der var udstedt en ordre til statsbanernes arbejdere om, at de ikke skulle udføre overarbejde som følge af konflikterne. Jeg svarede dengang, at det var der ikke; jeg gjorde det ud fra den kendsgerning, at jeg ikke kendte noget til det, og jeg havde talt med generaldirektør Skov, som heller ikke kendte noget til det. Jeg har senere givet en offentlig redegørelse for, hvordan det forholdt sig, og jeg synes derfor ikke, der var nogen grund til at tage den sag frem igen; men når det ærede medlem gør det, vil jeg benytte lejligheden til at beklage over for det høje ting, at jeg dengang ikke var vidende om, at en sådan meddelelse var udsendt. Jeg vil dog gerne tilføje, at det var ikke mærkeligt, jeg var uvidende om det, fordi der var handlet efter kutyme i den slags forhold. Der var ikke fra distriktschefernes side tale om indgreb af politisk karakter, men udelukkende om at varetage statsbanernes tarv på den bedste og den rigtige måde. Det var altså derfor, situationen kom til at foreligge på den måde. Jeg var glad for, at det ærede medlem hr. Ninn-Hansen tilføjede, at han selv troede på, jeg ikke havde været vidende om, at en sådan meddelelse var udsendt på det tidspunkt, da jeg besvarede det ærede medlem hr. Poul Sørensens spørgsmål her i tinget.

Det, som sagen drejer sig om nu, er jo et Ritzautelegram, forstod jeg, der var sendt ud. Jeg kender ikke dette telegram, men kan kun sige, at hvis det er rigtigt gengivet fra det høje tings talerstol, hvad jeg ingen grund har til at tvivle om, er det i hvert tilfælde ukorrekt. Det er ikke rigtigt, at der er aftalt noget mellem mig og generaldirektoratet om, at der ikke skulle tages gods over til Bornholm med „Freia“. Det, der er rigtigt, er, at der i formiddags kl. 10, da skibet skulle afgå, har været visse episoder, som har forårsaget, at „Freia“ ikke har kunnet få gods om bord. Havnearbejderne har ikke villet bringe dette gods om bord. Jeg vil gerne understrege, at dette er

[Ministeren for offentlige arbejder.]

en nødsituation, og at statsbanerne ikke på dette område normalt har noget med havnearbejderne at gøre. Statsbanerne har derfor heller ikke nogen overenskomst med havnearbejderne, og havnearbejderne er derfor ikke uden videre pligtige at udføre dette arbejde. En sådan overenskomst kunne vel nok under normale forhold skaffes til veje, men sådan som situationen er, hvor etableringen af denne rute skal foretages som en nødforanstaltning, kan der altså komme den slags episoder op. Det er jo givet, at når arbejderne har nægtet at laste godset, hænger det sammen med hele den strejkesituation, vi befinder os i, og når man derfor fra statsbanernes side har aflyst modtagelse af gods, er det simpelt hen en praktisk foranstaltning; man har ment, at man først må have klaret spørgsmålet om, hvordan man får gods indladet i skibet, før man modtager gods på Østerport Station. Det kan jo ikke nytte noget, at man over for de folk, der skal have gods af sted, giver det udseende af, at man kan modtage godset, hvorefter det bliver liggende i pakhuset og kommer ingen vegne. Det er altså en midlertidig foranstaltning, man har iværksat, fordi man mente, det ville være det rigtige i den situation, vi befinder os i. Men som den højtærede statsminister sagde, må vi så også se på, hvordan vi får løst dette problem, for når man skal gennemføre en en nødsejlad som den, der her er tale om, må man gøre, hvad der er muligt for også at få gods med skibet.

Angående den episode, som det ærede medlem hr. Erik A. Jensen har omtalt, og som jeg forstod det ærede medlem havde sin andel i, skal jeg sige, at der ikke foreligger nogen aftale mellem statsbanerne og havnearbejderne om, at de skal gå om bord og kontrollere. Men at de har været om bord, er rigtigt. Nu er det jo sådan, at i en havn går havnearbejderne frem og tilbage, og man kan vel ikke uden videre forhindre, at der sker noget sådant. Jeg mener, det er ukorrekt, at det har fundet sted. Jeg mener ikke, det er rigtigt, at havnearbejderne skal have adgang til at kontrollere, hvilken art af post der kommer om bord på statsbanernes skibe.

Det ærede medlem fra Bornholm hr. Aage

Poulsen var utilfreds, forstod jeg, med, at der kun skulle sejles hver anden dag på Bornholm. Ja, jeg forstår udmærket godt, at man kan være utilfreds, når man ser på sagen ud fra synspunktet om at få den bedst mulige forbindelse. Den mulighed foreligger jo, at man kan få gennemført en dobbelttur, sådan at der sejles over om dagen og tilbage om natten. Det skib, som vi har til rådighed — og vi har kun dette skib til rådighed — er imidlertid ikke bygget eller indrettet til natsejlad; men det er jo muligt, at man, som forholdene nu engang er, kan affinde sig dermed. Det spørgsmål vil jeg gerne tage op til nærmere undersøgelse.

Økonomiministeren (Bertel Dahlgaard):
Det ærede medlem hr. Ib Thyregod spurgte mig, om jeg kunne give oplysning om, hvor store økonomiske tab arbejdskonflikten hidtil har medført. Jeg skal dertil sige, at en konkret opgørelse af tabene ved disse konflikter er det ikke muligt for nogen at foretage. Disse tab fordeler sig jo på tre områder: de tab i lønninger, som arbejderne lider, de tab, som arbejdsgiverne lider, og dernæst de indirekte tab, som falder på andre områder inden for samfundet.

De dispensationer, der under denne konflikt er givet for livsvigtige eller andre vigtige områder, har jo medført, at tabene i så henseende ikke er blevet så følelige som under tidligere tilsvarende konflikter. Men i al almindelighed kan det sikkert siges, at de tab, som begge arbejdsmarkedets parter allerede har lidt, langt overskrider de beløb, der strides om. Det kan derfor efter min mening med rette hævdes, at begge parter under denne konflikt i virkeligheden bekrieger sig selv. Heldigvis synes det nu, som om en afvikling af konflikten er i sigte. Det vil selvfølgelig fortsat være en fordel, hvis det kan ske gennem parternes egne forhandlinger. Netop med henblik herpå har jeg lagt mærke til, at oppositionen i det sidste par uger har givet det radikale venstre gode råd — og ingen her i tinget eller ude i landet vil være i tvivl om, at disse gode råd gives af særlig kærlighed til vort parti! Men der kan vist være grund til at gøre opmærksom på, at de råd, der er

[Økonomiministeren.]

givet, er bygget på fejlagtig fremstilling af det radikale venstres synspunkter gennem tiderne.

Jeg har gennem tiderne i det høje ting på mit partis vegne været talsmand for, at regering og lovgivningsmagt til syvende og sidst har ansvaret for landet, har ret og i visse situationer pligt til at gribe ind over for ødelæggende arbejdskonflikter, når det går ud over en vis grad af ødelæggelse. I kraft af denne anskuelse har jeg i årenes løb medvirket til gennem lovgivning at værgе samfundet mod store ødelæggelser — som oftest under voldsom modstand fra venstre og de konservative. Jeg kan vist godt være så ubeskedent at sige, at det radikale venstres virksomhed i mange tilfælde har været afgørende for, at store samfundsværdier gennem tiderne ikke er blevet ødelagt. I kraft af denne det radikale venstres stilling har vi bidraget til konflikters standsning ad højst forskellige veje.

Vi har været med til at fastslå hidtil gældende lønninger ved lov, nemlig da man i 1933 ville nedsætte arbejdernes lønninger med 20 pct. Jeg har været med til lovmæssigt at nedsætte voldgiftsdomstole til afgørelse af ødelæggende konflikter. Jeg har været med til at ophøje et forligsmandsforslag til lov, når hensynet til landets interesser påbød det; men jeg har også mange gange søgt at bidrage til, at arbejdsmarkedets parter efter store vanskeligheder dog til sidst nåede til overenskomst, hvorved lovgivningsmagtens indgriben blev undgået. Man kan gennemgå alt, hvad jeg på mit partis vegne på disse områder har sagt i det høje ting, og man vil se, at jeg på ethvert tidspunkt har understreget vigtigheden af, at parterne selv når frem til enighed, når mulighederne overhovedet er til stede. Et stærkt udtryk herfor gav jeg i sin tid i bemærkningerne til en lovgivning vedrørende arbejdsstridigheder, hvor det udtryktes på følgende måde — jeg citerer af Folketingstidende 1955-56, tillæg A. sp. 97 —:

„Lovforslaget bygger på den opfattelse, at overenskomsterne mellem arbejdere og arbejdsgivere som hovedregel må hvile på den irie aftale mellem parterne, og at det er af den største samfundsmæssige

værdi, at arbejdere og arbejdsgivere gennem forhandling kan nå frem til den afgørelse vedrørende løn- og arbejdsvilkår, som giver gode muligheder for produktionen og samtidig sikrer arbejdere og funktionærer en retfærdig andel af produktionens udbytte.“

Den samme linje er fulgt under den nuværende konflikt. Regeringen har bidraget til, at konflikten, medens den løber, i meget ringe grad berører livsvigtige funktioner, og på det tidspunkt, da oppositionen nær havde bragt nye vanskeligheder gennem sin næsten af alle fordømte folketingsaktion forleden, fik regeringen nye forhandlinger mellem parterne i gang, som nu formentlig fører til, at en konflikt, omfattende mere end 100 000 arbejdere, ophører ved parternes egen overenskomst. Jeg føler mig overbevist om, at den resterende konflikt meget snart finder sin løsning. Hverken arbejdere eller arbejdsgivere kan vel tænkes at fortsætte en krig, hvori ingen af dem kan sejre, og hvor tabene er det eneste sikre.

Ministeren for Grønland (Mikael Gam): Ordføreren for forespørgerne, det ærede medlem hr. Ib Thyregod, men især det ærede medlem hr. Ninn-Hansen og også det ærede medlem hr. Aksel Larsen har været inde på spørgsmålet: hvordan med Grønland under denne strejkesituation? Det ærede medlem hr. Ninn-Hansen var så venlig at sige, at et svar fra min side først ønskedes i morgen af hensyn til forberedelsen. Nu mener jeg imidlertid at være i stand til at besvare spørgsmålet med det samme, og så må det vel være det bedste.

Jeg tør sige, at der ikke forsyningsmæssigt foreligger nogen akut situation for Grønland i dag, idet de to største af vore egne skibe, „Umanak“ og „Disko“, lige har bragt fuld last af livsvigtige varer derop. På en måde kan man endda sige, at lige i øjeblikket er man for så vidt visse steder i Midtgrønland bedre forsynet, end man ville have været uden strejken. Forklaringen er den, at de to nævnte skibe, „Umanak“ og „Disko“, befinder sig omkring Grønland i øjeblikket med fuld last af livsvigtige forsyninger, medens de under normale omstændigheder ville have haft måske halv-

[Ministeren for Grønland.]

delen af lasten fyldt med byggemateriel. Det er blot et eksempel på, hvordan disse tider kan bringe mærkelige forhold frem.

Forudsat at vi stadig kan have vore egne statsskibe sejlene, vil der formodentlig, måske lige bortset fra Julianehåb, ikke de første par måneder opstå nogen nødsituation med hensyn til forsyningen af mere livsvigtige varer. Jeg undtog Julianehåb, og det skyldes, at vi netop i går hørte, at storisen i temmelig stor masse er kommet til farvandene omkring Julianehåb og pakker stærkt dér. Vi stod over for at skulle have et skib til Julianehåb. Vi har ikke turdet sende nogen af vore egne skibe dertil, da de ikke egner sig til at gå i den svære storis. Skulle der ske en katastrofe igen, ville det jo næsten ikke være til at komme over. Det ville være uforsvarligt.

Derimod har rederiet J. Lauritzen visse ishavsskibe, der går på Grønland og på Antarktis, og vi plejer at chartre nogle af disse skibe. Et sådant skib havde man chartret, og det skulle lastes og netop nu i disse dage gå til Julianehåb med forårsforsyninger. Som det også er fremgået af ærede taleres indlæg tidligere i dag, er det desværre imod al forventning ikke lykkedes at få dette skib ekspederet, og der kan derfor ikke vides noget om i øjeblikket, hvornår det kan sejle, men der søges stadig efter udveje derfor.

Går vi længere nordpå i Vestgrønland, vil der selvfølgelig, efterhånden som foråret sætter ind — og det gør det netop nu — for så vidt være en vanskelig tid med hensyn til forsyninger i Grønland, idet der naturligvis er slidt stærkt på efterårsforsyningerne, når vinteren er omme, men der foreligger heller ikke her, så vidt vi ved, nogen akut situation. Situationen kan naturligvis hurtigt ændre sig, nu hvor det bliver forår og man de forskellige steder venter det skib, der plejer at komme; det er da spørgsmålet, om det kommer, og det håber vi naturligvis det gør. Der er som sagt ikke tale om nogen akut nødsituation deroppe.

Jeg vil også lige nævne østkysten; grunden til, at jeg trækker dette frem, er, at det fra anden side er draget ind i diskussionen; ikke i dag, men forleden — i slutningen af sidste uge var det vist — var der noget

herom i Aktuelt Kvarter i Danmarks Radio; det blev da sagt, at hvis man også skulle se på situationen i Østgrønland, måtte man hævde, at den her forsyningsmæssigt var meget værre.

Dette udtryk vil jeg gå stærkt imod, for det er bogstavelig talt grebet ud af luften, idet der slet ikke er tale om at sende noget skib til Østgrønland før om et par måneder, så hvis der er nogen mangel dér, stammer den fra i fjor og er altså ikke en følge af strejken.

Med hensyn til de anlægsvirksomheder, som det ærede medlem hr. Ninn-Hansen også berørte, kan man sige, at naturligvis er der ikke tale om nogen nødsituation på dette punkt. Der er ingen, der rammes på livet, der er ikke tale om livsvigtige varer og forsyninger, men naturligvis er det Grønland, vi taler om, og i Grønland er sæsonen nu engang ikke så lang, som den er hernede. Man må lægge alt arbejde til rette på en sådan måde, at man får mest muligt ud af den forholdsvis korte sommersæson. Der er i øjeblikket sendt 300 danske arbejdere og håndværkere til Grønland. Disse 300 kan med, hvad der i øjeblikket er i Grønland både af arbejde og byggemateriel, have beskæftigelse nok til de kommende to måneder. Det er væsentligst boliger til befolkningen, de arbejder med, og hvis strejken trækker længere ud, står man selvfølgelig over for at skulle tage stilling til at standse visse store anlægsarbejder. Det er jo sådan i Grønland, at programmet må lægges således, at visse arbejder må gennemføres i løbet af sommersæsonen, såsom at få en større bygning under tag, et havneanlæg færdigstøbt o. s. v., så at det ikke skal ødelægges om vinteren. Nogle vil selvfølgelig i en debat som denne sige: hvordan med anlægsvirksomheden? Det er imidlertid ikke således, at hvis strejken trækker ud, falder hele anlægsprogrammet for denne sommer i Grønland. Det er naturligvis slet ikke tilfældet. De fleste arbejder kan komme i gang alligevel, fordi de godt kan tåle efteråret, men der vil naturligvis gå ret vigtige områder ud, og det er begrænset, hvor langt vi kan strække vor ventetid, hvad disse særlige arbejder angår.

Jeg har altså lov til at sige, at man sulter ikke i øjeblikket i Grønland. Man savner vel nok som altid ved vinterens

[Ministeren for Grønland.]

afslutning et og andet, som kan trækkes frem, uden at det just behøver at være seks chokoladefrøer, man savner. Man savner et eller andet, som det er meget ubehageligt at savne, men som ikke er livsvigtigt, fordi man kan få noget andet at klare sig med. Selvfølgelig er det også således, at situationen ændrer sig fra dag til dag, og derfor følger vi, der har med Grønland at gøre, naturligvis udviklingen ganske nøje, og jeg har selvfølgelig kun det ønske, at det snarest må være muligt at få forbindelsen med Grønland fuldt ud i gang.

Jeg kan slutte med at sige, at den kgl. grønlandske handel telegrafisk har udbedt sig en oversigt fra alle Handelens chefer i Grønland over, hvad de virkelig savner af livsvigtige varer, fordi man i givet fald tænker at benytte andre udveje end dem, der er mulige herhjemme.

Ordføreren for forespørgerne (Ib Thyregod): Jeg vil gerne til ordføreren for socialdemokratiet, det ærede medlem hr. H. Larsen (Bjerre), gøre nogle enkelte bemærkninger i anledning af, hvad det ærede medlem sagde vedrørende de forhandlinger, der er ført på Bornholm, angående oprettelse af normale forbindelser mellem Bornholm og den øvrige del af Danmark. Jeg forstår det ærede medlem således, at han i virkeligheden lagde en afgørende skyld for det, der var sket, på Bornholms Dampskibsselskab af 1866, og at han ligeledes lagde en afgørende skyld i denne forbindelse på Arbejdsgiverforeningen.

Det vil føre for vidt her at gå nærmere i detaljer med hensyn til overenskomstforhandlingerne. Jeg vil dog gerne nævne, at det problem, som det ærede medlem var inde på, med en lokal overenskomst, som senere ikke blev accepteret af Arbejdsgiverforeningen, at dette forhold jo blev inddraget i mæglingsforslaget. Der forelå et mæglingsforslag vedrørende dette forhold, og dette mæglingsforslag blev accepteret af Arbejdsgiverforeningen. Tilbage er så det yderligere krav fra søfolkernes side, nemlig kravet om betaling af 50 kr. ugentlig. Der forstod jeg det nærmest således, at den ærede ordfører for socialdemokratiet var inde på den tankegang, at man fra Bornholms Dampskibsselskabs side havde accep-

teret dette 50 kr.s tillæg, og navnlig forstod jeg på det ærede medlem hr. Aksel Larsen, som bebrejdede mig ukendskab til disse forhold, at det ærede medlem mente, at det forholdt sig således, at 66-selskabet havde accepteret, men Arbejdsgiverforeningen var gået imod det. Denne oplysning er imidlertid ikke rigtig. Jeg kan som dokumentation herfor nævne en udtalelse af direktør Wøldike fra 66-selskabet, der findes optaget i Bornholms Tidende for den 18. april, og som jeg med den højtærede formands tilfaldelse gerne vil have lov til at citere:

„Jeg kan kun beklage, siger direktør Wøldike, at man ikke fra søfolkernes side har villet gå med til en sådan rute. Vort og Rederiforeningens tilbud har sit udspring i hensynet til de særlige bornholmske forhold, og det er vel naturligt, at man i en sådan situation kunne sejle på uændrede betingelser, men med fuld efterregulering senere. Det er i øvrigt ikke rigtigt, når det fra forskellig side gøres gældende, at vi skulle have godtaget kravet om et ekstratillæg på 50 kr. til søfolkene for at besejle en nødrute. Vi var ved forhandlingerne, hvor kravet præsenteredes, meget skeptiske over for kravet, men ville af hensyn til netop vigtigheden af, at ingen mulighed blev ladet uforsøgt, gå med til at forelægge det for Rederiforeningens repræsentanter — der som ventet og naturligt i en sådan situation ikke kunne gå ind på kravet.“

Det er altså ikke rigtigt, som det ærede medlem sagde både i dag og sidste gang, vi havde strejkedebat, at man fra 66-selskabets side havde accepteret denne løsning.

Til det ærede medlem hr. Aage Fogh vil jeg gerne sige, at jeg forstod ham således, at hvis der var ulovlige ting, ville man være med til at rette det op. Jeg vil gerne spørge det ærede medlem: hvad er det ærede medlems stilling til det, der er foregået i dag i Frihavnen, og hvorledes er navnlig det ærede medlems stilling til det specielle forhold, at statsbanerne har standset godsbefordringen på Bornholmsruten? Kan det ærede medlem i øvrigt acceptere den udtalelse, som den højtærede statsminister kom^o med om, at der ikke er nogen frist for indgreb fra regeringens side, at man blot skulle fortsætte og forhandle videre om disse spørgsmål?

[Ib Thyregod.]

Det ærede medlem hr. Aksel Larsen kom ind på forskellige betragtninger. Det ville føre for vidt at komme ind på alle disse, men når det ærede medlem talte om krokodilletårer i forbindelse med valutatabet, vil jeg henvise til, hvad den højtærede økonomiminister har nævnt om disse ting, og specielt pege på landbrugets forhold, hvor landbrugseksporten er i store vanskeligheder. Det ærede medlem argumenterede endvidere mod mig ud fra det forslag, som professor Ross har fremsat, skønt jeg udtrykkeligt sagde, at det var ikke et standpunkt, jeg i og for sig tiltrådte, men at princippet i det kunne der være noget rigtigt i.

Videre vil jeg sige til den højtærede statsminister angående spørgsmålet om transportstrejken og strejkerne i det hele, at jeg mener fortsat, at det i denne forbindelse ville have været rigtigt, at man her i folketinget havde nedsat et udvalg til at følge disse ting, et udvalg, som kunne tage bestemmelse om disse spørgsmåls løsning.

Det ærede medlem hr. Erik A. Jensen har aflagt en beretning om, hvad der er foregået ved den omtalte episode i formiddags. Man kan sige, at folketingets forhandlinger efterhånden er noget præget af sådanne beretninger fra organisationsledere. Men selv om dette er tilfældet, vil jeg dog sige, at jeg fuldt ud kan tiltræde, hvad den højtærede trafikminister har sagt om det, der er foregået; der er efter min opfattelse anvendt en ukorrekt fremgangsmåde.

Jeg vil gerne som afslutning på, hvad jeg har at sige i denne omgang, nævne, at det for forespørgerne har været af afgørende betydning, at man sikrede Bornholm normale forbindelser. Vi har i øjeblikket en forbindelse, som der har været vanskeligheder med i dag, men som selv under forudsætning af, at den går normalt i den kommende tid, kun er en forbindelse hver anden dag. Det ærede medlem hr. H. Larsen (Bjerre) var selv inde på, at det var utilstrækkeligt. Jeg vil mene, at det må være rigtigt, at folketinget opfordrer regeringen til at drage omsorg for, at der i det hele taget etableres normal forbindelse med Bornholm. Også problemet omkring forsendelse af gods mener jeg er af væsentlig

betydning. Af principielle grunde må vi mene, at der bør være ligestilling mellem de forskellige landsdele i trafikmæssig henseende, både hvad angår befordring af personer og gods, og jeg skal derfor som afslutning på, hvad jeg har at sige i denne omgang, tillade mig på det ærede medlem hr. Ninn-Hansens og egne vegne at stille følgende forslag om overgang til næste sag på dagsordenen:

„Idet folketinget opfordrer regeringen til omgående at sikre normal forbindelse til Bornholm, pålægger det ministeren for offentlige arbejder at drage omsorg for, at der uden begrænsning kan medtages gods og andre tilsvarende forsendelser på den mellem København og Bornholm midlertidigt etablerede statsfærgeforbindelse.

Tinget går dermed over til næste sag på dagsordenen.“

Formanden: Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Også dette forslag indgår nu i forhandlingen.

H. Larsen (Bjerre): Jeg må indrømme, at det kniber mig efterhånden at få øje på Bornholm i det her foretagende, men det skyldes måske, at man har fået den på så lang afstand. Den løbende debat har bekræftet, hvad jeg sagde i mit første indlæg, at det er mere et politisk målsigte, man har, end ønske om at hjælpe Bornholm. Naturligvis skal vi på Bornholm have samme behandling som den øvrige danske befolkning. Det tror jeg alle er enige om. Det viser også de bestræbelser, der fra regeringens side er udfoldet for at få forholdene til at glide, og færgen sejler jo da også i dag. Både det ærede medlem hr. Ib Thyregod og det ærede medlem hr. Ninn-Hansen viser jo ved deres betragtninger også, at det er regeringen, man sigter imod.

Arbejdsmarkedets to parter, Dansk Arbejdsgiverforening og LO, har gentagne gange henstillet, at man selv fik lov til at klare de opgaver, der måtte være i forbindelse med overenskomstsituationen. Hvis det nu virkelig var sådan, at der ikke var sket noget, ja, så kunne jeg forstå de to ærede ordførere, men der er jo sket noget. Det sidste er, at man nu stemmer igen

[H. Larsen (Bjerre).]

inden for jernets område, og det er da et tydeligt bevis på, at der er en god udvikling i gang, og der bliver også etableret kontakt på transportens område. Hvorfor bebrejder man så regeringen alt dette? Tingene er jo i gang.

Naturligvis er der altid problemer i forbindelse med etableringen af en sådan nødrute, som der nu er tale om til Bornholm. Det viser jo også de begivenheder, der har været i løbet af dagen omkring denne rutes igangsættelse. Vi håber naturligvis, at man fra alle sider vil forstå nødvendigheden af, at det er Bornholms befolkning, det gælder, og at sejladsen på denne rute derfor bør have sit normale forløb. Jeg kan ikke på nogen måde se, hvorfor denne rute ikke også skulle kunne tage de livsnødvendige varer med, der er tale om til forsyning af den bornholmske befolkning. Jeg mener, det må være et rimeligt krav.

Jeg vil gerne endnu en gang kraftigt understrege, at der fra alle sider bør vises hensyn til den sejlads, der nu er etableret. Bornholm har ikke, hvis jeg yderligere må understrege det, nogen interesse i at blive centrum for den politiske strid i denne meningsudveksling i dag. Bornholm har i den givne situation kun den ene interesse: at få en normalisering af trafikken, så vidt det er muligt i den nuværende situation. Derfor ser vi også et lyspunkt i den meddelelse, der er givet i eftermiddag af den højtærede statsminister om, at der atter er føling mellem parterne inden for transportområdet. Vi håber på, at det må give et resultat, sådan at trafikken kan blive helt normal; det er jo det afgørende.

Jeg vil derfor gerne til begge parter i arbejdskampen yderligere sige: tag også Bornholms vanskelige situation med ind i overvejelserne, når den endelige, afgørende beslutning skal tages.

Jeg kan ikke anbefale, at man stemmer for det af det ærede medlem hr. Aksel Larsen stillede dagsordensforslag. Sagen er jo den, at sømændenes forhandlingsudvalg

ikke ønskede at sejle på grundlag af det forkastede mæglingsforslag, men ønskede et tillæg på 50 kr. om måneden, det såkaldte lavtlønstillæg; men dette tillæg er ikke godkendt af dampskibsselskabets ledelse; man har kun villet acceptere den først truffene aftale. Af denne grund kan vi ikke stemme for det stillede dagsordensforslag, som pålægger sømændene at sejle på det foreliggende grundlag.

Jeg skal derfor på det ærede medlem hr. Aage Foghs og egne vegne fremsætte følgende forslag om overgang til næste sag på dagsordenen:

„Idet folkettingen tager statsministerens redegørelse til efterretning, går tinget over til næste sag på dagsordenen.“

Formanden: Der er nu fremsat følgende forslag om overgang til næste sag på dagsordenen: (se ovenfor). Også dette forslag indgår nu i forhandlingen.

Ninn-Hansen: Den højtærede statsminister gav udtryk for, at mit indlæg i dag havde været for politisk præget. Nu er det vel ikke på forhånd forbudt at drøfte politiske spørgsmål eller fremføre politiske synspunkter netop fra denne talerstol; det er vel tilladt, og jeg skal derfor ikke komme nærmere ind på den højtærede statsministers karakteristik, men blot sige, at der er dog noget ganske interessant i den situation, at en opposition, der stiller sig mere velvilligt, end nogen opposition nogen sinde tidligere har gjort i tilsvarende situationer, får den modtagelse, den har fået, når den kommer med en udstrakt hånd.

Den højtærede statsminister beskæftigede sig ikke med det, det ærede medlem hr. Aksel Larsen var inde på, nemlig hvorvidt man skulle regne med, at dette partis tilstedeværelse havde været afgørende for den høje regerings stilling over for os. Det ærede medlem hr. Aksel Larsen sagde, at vi andre jo også havde sørget for at godkende det ærede medlems og andres mandater, og det

[Ninn-Hansen.]

er rigtigt, sådan stiller vi os med den demokratiske opfattelse, vi har, også over for politiske modstandere; men det betyder jo ikke, at vi behøver at interessere os for, hvor det pågældende parti placerer sine stemmer. Vi har indtryk af, at dette i alt for høj grad har interesseret den højtærede statsminister, og nu fik vi jo at vide af det ærede medlem hr. Erik A. Jensen, at det ikke alene er på den politiske front, men også på den faglige front, socialistisk folkeparti er parat til at komme regeringen til hjælp. Det ærede medlem hr. Erik A. Jensen mente, at det var en passende opgave for ham at stige om bord i „Freia“ sammen med repræsentanter for havnearbejderne. Det glæder mig dog, at den højtærede minister for offentlige arbejder kunne belære det ærede medlem om, at denne optræden var ukorrekt. Jeg håber dog ikke, at den, forekommer det mig, alt for store tilbøjelighed, der har været hos den høje regering til at interessere sig for socialistisk folkeparti her i dette hus, skal afstedkomme lignende interesse på det faglige område.

Den højtærede statsminister præciserede, at den høje regering ikke havde siddet med korslagte arme. Ja, måske, men vi har dog indtryk af, at der ligesom først sker noget, når oppositionen bringer sagerne frem. Vi har indtryk af, at det først var efter debatten den 13. april, at den højtærede statsminister gik ind i den rolle, der i Aktuelt er karakteriseret som mæglerens rolle — den højtærede statsminister ønsker betegnelsen formidleren. Dette udtryk, formidleren, kan måske berolige til nogle sider; jeg ved det ikke. Men det var det samme blad, der talte om statsministerens hemmelige våben, og noget sådant kan man jo altid frygte; derfor skal det formodentlig, når statsministeren understreger, at han er formidleren, opfattes således, at der ikke findes noget hemmeligt våben hos den højtærede statsminister.

Den højtærede statsminister mente ikke, det ville være rimeligt at fastsætte en bestemt frist; men den højtærede statsminister besvarede ikke det spørgsmål, jeg stillede om, hvorvidt statsministeren havde foretaget noget for at få parterne inden for jerindustrien til at godkende det synspunkt, jeg dog må opfatte som ganske naturligt,

når man ser det hele ud fra en samfundsmæssig interesse: at man skal i arbejde hurtigst muligt. Selv om statsministeren placerer sig selv som formidleren, synes jeg, det havde været opgaven for den, der står for ledelsen af landets regering, at præcisere, at nu gælder det om, at de økonomiske tab ikke bliver større end nødvendigt, og at man derfor bør forhindre en strejke, som ingen kan opnå noget ved. Det ærede medlem hr. Hans Rasmussen opnår jo ikke noget i de 8 dage, hvor man vil strejke videre. Det ærede medlem hr. Hans Rasmussen og de folk, han repræsenterer, kunne jo lige så godt være gået i arbejde med det samme, og jeg tror, at der fra alle sider blandt dem, der er ramt af strejken — det gælder både de strejkende og deres familier — uanset hvordan de tidligere har stemt om mæglingsforslaget, er en lyst til at komme i gang med arbejdet igen hurtigst muligt.

Den højtærede statsminister kunne ikke angive nogen frist for transportområdet. Nu hørte vi jo en redegørelse fra den højtærede minister for Grønland. Jeg vil gerne takke den højtærede minister for denne redegørelse og for, at den kunne komme allerede i dag. Jeg har taget til efterretning, hvad der blev sagt om det forsyningsmæssige område, og vil selvfølgelig fortsat interessere mig for, om den transportstrejke, vi har, vil ramme byen Julianehåb forsyningsmæssigt. Men det, jeg i særlig grad lagde mærke til, var, hvad den højtærede minister for Grønland sagde om anlægsvirksomheden, idet den højtærede minister sagde, at ret vigtige områder af anlægsvirksomheden kan gå ud, og tilføjede, at det er begrænset, hvor længe vi kan trække ventetiden ud. Se, her er det jo sagt fra en af den højtærede statsministers egne kolleger, at der kan være tale om en frist. Der kan være tale om en frist, hvis man regner med, at det er noget væsentligt — og det gør jeg i hvert fald — at anlægsarbejderne i Grønland ikke udsættes for nogen afbrydelse. Også i den forbindelse mener jeg det ville være rimeligt, om den højtærede statsminister her i dag kunne sige: vi fastsætter den og den frist for de videre forhandlinger. Det ville jo være helt i overensstemmelse med den formidlerrolle, den højtærede statsminister hidtil har

[Niin-Hansen.]

haft, hvis det skete, og det ville vel ikke være mindre i overensstemmelse med det, den højtærede økonomiminister har sagt.

Jeg takker også den højtærede minister for offentlige arbejder for redegørelsen. Jeg vil gerne sige til den højtærede minister, at når jeg trak det spørgsmål frem, der blev behandlet den 13. april om statsbanerne, så lå der deri ikke nogen bebrejdelse mod den højtærede minister, fordi der var givet et svar, som altså ikke svarede til kendsgerningerne; det præciserede jeg tydeligt. Men jeg ville gerne fremhæve — da den højtærede minister ikke selv kunne være til stede den dag, det ærede medlem hr. Niels Ravn stillede spørgsmål til ministeren — at vi finder, at den indstilling, man har haft med hensyn til overarbejde for statsbanerne, og som den højtærede minister nu har godkendt, ikke er rigtig. Vi mener, at det kan betragtes som en indblanding i strejkeforholdene, som vi ikke finder rimelig. I en situation, hvor der kan ske det, der i dag er sket i forbindelse med afsejlingen af „Freia“, må der ikke være tvivl om, at staten og statsmagten ikke vil foretage nogen indblanding i strejkeforholdene. Man må forlange, at statsfunktionerne kan foregå, at statens skibe, når de sættes ind, og statens jernbaner, når de anvendes, kan anvendes i den udstrækning, som alene staten anser for rigtig, og at man ikke skal spørge hverken det ærede medlem hr. Erik A. Jensen eller andre, hvad man må.

Jeg forstod, at den højtærede minister kunne tilslutte sig den opfattelse, at der må foregå normal godsafsændelse til Bornholm. Herved har vi fået noget væsentligt klaret under denne debat, og jeg vil gerne sige til det ærede medlem hr. H. Larsen (Bjerre), der gav udtryk for, at vi talte også om andet end Bornholm, at det afgørende er jo dog, om vi kan få klaret noget vigtigt i forbindelse med Bornholms problemer. Jeg synes, det er afgørende, om vi i overensstemmelse med det synspunkt, der er fremført i det dagsordensforslag, som det ærede medlem hr. Ib Thyregod og jeg har stillet, kan få fastslået, at der må ske godsafsændelse til Bornholm.

Jeg har endelig et par bemærkninger til den højtærede økonomiminister. Den højtærede minister omtalte sin tidligere stilling

til konflikter. Den højtærede minister mente også, at næsten alle fordømte vor folketingsaktion. Det, vi har gjort, højtærede minister, det er nøjagtigt det samme, som den højtærede minister har gjort ved mange andre lejligheder. I anledning af at den højtærede minister udtaler sig på den måde imod os, vil jeg gerne spørge: hvordan stiller den højtærede økonomiminister sig til den frist, jeg anmoder statsministeren om at fastsætte, og hvordan stiller den højtærede minister sig til det, man har skrevet i Skive Folkeblad den 10. og den 22. april, hvor man — jeg anmoder om tilladelse til et par ganske korte citater — den 10. april skriver:

„En uges konflikt kan vel ikke koste samfundet noget afgørende, og den kan måske lade begge parter mærke, at et magert forlig altid er bedre end en fed proces. Men ret meget mere end en sådan „prøve-uge“ kan ikke tåles, inden de stærke kræfter må sættes ind for at standse en konflikt, der ellers — med en omskrivning af et af valgkampens slagord — hurtigt vil kunne gøre gode tider dårlige.“

Og endnu kortere den 22. april:

„Men klokken er ved at falde i slag. De store udvidelser af strejkerne, der er bebudet i næste uge, vil ikke blive modtaget af et passivt folketing.“

Jeg håber at få svar på mit spørgsmål fra den højtærede økonomiminister.

Aksel Larsen: Ordføreren for forespørgerne, det ærede medlem hr. Ib Thyregod, foretrak, da han sidst var heroppe, at tale så lidt som muligt om det meste af det, han havde bragt ind i debatten i sine tidligere indlæg, og herunder sørgede han for at udnytte lejligheden til ikke at komme ind på det, jeg i den anledning havde sagt til ham. Det bevirker naturligvis, at jeg kan gøre min optræden heroppe lidt kortere, end jeg ellers kunne.

Jeg har til det ærede medlem hr. Ib Thyregod kun det at sige, at jeg forstår ikke det ærede medlem, når han denne gang udtaler sig på den måde, at han ikke har tilsluttet sig professor Ross' idé, men har sagt, at den var principielt rigtig. Hvis man anser en idé for principielt rigtig, troede jeg dog, man tilsluttede sig den. Men det ærede

[Aksel Larsen.]

medlem har ganske rigtig ikke derefter forsøgt at forsvare professor Ross' idé, efter at jeg har gjort opmærksom på, hvor absurd den er i forhold til, hvordan folketinget ellers optræder.

Det ærede medlem hr. Ib Thyregod siger, at der må være ligestilling mellem landsdelene i trafikmæssig henseende. Må jeg bede om at få det uddybet lidt nærmere. Der er forbindelse mellem Sjælland og Fyn ved hjælp af statsbanefærger. Vil det ærede medlem have Bornholm ligestillet med Fyn og have en statsbanefærgeforbindelse etableret mellem Sjælland og Bornholm? Hvis det er det, det ærede medlem vil, kan han bare sige til, så bliver det meget let at skaffe flertal for det her i tinget, forudsat altså at det ærede medlem har nogen dækning i sit parti for sine udtalelser.

Det ærede medlem hr. Ninn-Hansen er vred, fordi statsministeren ikke har talt om socialistisk folkeparti, og det har han naturligvis lov til at være, men han tager i øvrigt fejl, når han tror, jeg har den opfattelse, at han og hans parti har sørget for, at socialistisk folkeparti er blevet godkendt. Det har jeg slet ikke sagt. Jeg har bare tilladt mig at gøre opmærksom på, hvad det ærede medlem synes at have glemt, at det ærede medlem selv har stemt for godkendelse af vore mandater, og på den baggrund synes jeg det er noget fåbeligt, at det ærede medlem — når han selv har stemt for godkendelse af vore mandater — så vil forlange, at regeringen skal undlade at regne med vor eksistens og vore stemmer her i tinget. Det er den simpelt hen nødt til, og det er det ærede medlem hr. Ninn-Hansen også nødt til. Jeg kan godt forstå, at det ærede medlem beklager sig bittert ved tanken om, at regeringen muligvis kunne komme til at tage hensyn til socialistisk folkeparti og at støtte sig på socialistisk folkeparti i stedet for på det konservative folkeparti. Jeg ville imidlertid anse det for et meget stort fremskridt, hvis socialdemokratiet ville undlade at støtte sig til det konservative folkeparti og i stedet for ville støtte sig til os.

Det ærede medlem forstår ikke, hvorfor jernindustriens arbejdere ikke straks er gået i arbejde, så snart det nye forslag forelå; han forstår ikke, at de vil vente, indtil af-

stemningen er forbi, og beklager, at der spildes 8 dage. Ja, hvis det var sådan, at fremsættelse af et forslag betød, at det under dødsstraf var forbudt at stemme imod, så tror jeg det ærede medlem havde ret, men det er altså ikke tilfældet. Forslaget kan jo blive forkastet. Hvis man gik i arbejde, så snart der var stillet et forslag, betød det jo, at man havde opgivet kampen for at få noget, der var bedre. Jeg begriber så udmærket vel, at arbejderne ikke finder på at gå i arbejde, blot fordi der er stillet et forslag.

Hvad angår de stillede dagsordensforslag, tager den højtærede statsminister fejl, når han siger, at den henstilling, jeg foreslår, for længst er rettet til begge de to parter. Jeg har ikke foreslået nogen henstilling til de to parter; jeg ved ikke, om der er nogen, der har rettet henstilling til de to parter; jeg kender ikke en sådan henstillings indhold. Men jeg tvivler på, at der kan være rettet henstilling til de to parter om, at søfolkene skal have 50 kr. mere om måneden i løn.

Det, jeg har foreslået, er en dagsorden, der siger, at den aftale, der er truffet mellem de to nærmeste parter, søfolkene og 66-selskabet, men som Dampskibsrederiforeningen, og Arbejdsgiverforeningens hovedbestyrelser har nedlagt veto imod, bør træde i kraft, og det henstiller vi til Arbejdsgiverforeningen at den finder sig i. Det er jo en helt anden henstilling end den, den højtærede statsminister taler om.

I denne forbindelse må jeg sige til det ærede medlem hr. Ib Thyregod, at den redegørelse fra direktør Wøldike, han her kom med, den overbeviste minsandten ingen om, at der ikke har været en sådan aftale. Søfolkenes organisationer har den opfattelse, at en sådan aftale eksisterer, men at 66-selskabet naturligvis måtte betinge sig, at det fik tilladelse af Arbejdsgiverforeningen til at opfylde sin del af aftalen. At det gik, som de måske kunne forvente, at det fik forbud mod at overholde den indgåede aftale, er så en anden sag. Jeg er sikker på, at 66-selskabet med glæde ville gå ind på at betale de 50 kr. mere om måneden i løn. Det, der er sagen, er, at Dampskibsrederiforeningen og Arbejdsgiverforeningen har forbudt det. Derfor mener jeg, det er rigtigt, at folketinget vedtager en hen-

[Aksel Larsen.]

stilling til Arbejdsgiverforeningen om at hæve dette forbud. Den højtærede statsminister har hæftet sig ved, at jeg har sagt, at hvis dette dagsordenforslag bliver vedtaget og Arbejdsgiverforeningen ikke tager hensyn til henstillingen, bliver vi jo nødt til at vedtage en lov herom. Og så siger statsministeren, at jeg mener altså, at staten godt kan gribe ind i arbejdskonflikter. Ja det mener jeg, og det troede jeg ikke var nogen hemmelighed. Jeg har tidligere været med til at stemme for indgreb i en arbejdskonflikt. Men det kommer rigtignok an på, hvilken konflikt det er, og hvad indgrebet drejer sig om. Det indgreb, jeg her har talt om som muligt, er et indgreb i en sag, som er let overskuelig, hvor ethvert folketingsmedlem har let ved at bedømme, hvorvidt indgrebet er rimeligt eller ikke rimeligt. Samtidig er det, hvad der også spiller en rolle, en sag, hvor det ville være til gavn ikke blot for de implicerede arbejdere, men naturligvis også for befolkningen på Bornholm, om indgrebet blev foretaget.

Den højtærede statsminister skal ikke tro, at jeg, fordi jeg på dette område har gjort mig til talsmand for et eventuelt statsindgreb, vil være villig til at gå ind for et statsindgreb på transportkonfliktens område for at påtvinge transportarbejderne et overenskomstforslag, de selv har forkastet. Jeg håber ikke, at statsministeren overhovedet har drømt om, endsige tænkt sig det muligt at lægge navn til at få foretaget et sådant indgreb.

Det ærede medlem hr. Ib Thyregods dagsordenforslag forstår jeg ærlig talt ikke. Jeg har ikke fået det skriftligt, men så vidt jeg hørte det, gik det ud på, at med en etableret nødrute skulle der transporteres gods uden begrænsning. Så vidt jeg ved, har vi en lov om, hvor megen last der må komme om bord på et skib, og derved er det vel begrænset, hvor meget der kan transporteres med et skib på en sådan rute, så jeg synes ikke, det ærede medlem kan forlange, at man uden begrænsning skal tage gods om bord på „Freia“. (*Afbrydelse:* Der står ikke „Freia“!). Jeg troede, det var den rute, som var etableret, der var tale om, men det får vi jo at vide, når vi engang ad åre får ordlyden af det ærede medlem hr. Ib Thyregods dagsordenforslag.

Endelig er der regeringspartiernes dagsordenforslag. Det ser jeg mig ikke i stand til at stemme for, for så ville jeg jo stemme for, at mit eget forslag ikke skulle til afstemning, og jeg synes, det burde til afstemning. Derfor må jeg afholde mig fra at stemme for regeringspartiernes dagsordenforslag.

Erik A. Jensen: Jeg forstod på den højtærede minister for offentlige arbejder, at han mente, det var ukorrekt, at havnearbejderne havde fået lejlighed til at kontrollere — det var vist det udtryk, der blev brugt — hvad der kom om bord i „Freia“ i dag. Der er ikke tale om kontrol i ordets egentlige forstand. Jeg forstod også på de ærede medlemmer hr. Ib Thyregod og hr. Ninn-Hansen, at man deler ministerens opfattelse af disse ting. Så forstår jeg imidlertid ikke, at de samme ærede medlemmer nærer bekymring med hensyn til befordringen til Bornholm, og jeg mener selv i dag at have medvirket til, at i hvert fald den ene del af fragten til Bornholm, nemlig den rent postale, kom af sted fra Frihavnen i formiddags, og hvis havnearbejderne på grundlag af mistro skulle kunne sinke, måske hindre færgens afgang, var det vor opgave, at få denne mistro ryddet af vejen. På den baggrund mente såvel postinspektøren som jeg, at ingens ære var gået for nær, og at posthommeligheden var bevaret, selv om to af havnearbejdernes tillidsmænd overbeviste sig om, at det var ganske almindelige postsække, der blev indladet. Selvfølgelig er posthommeligheden bevaret, det gjaldt kun om at overbevise havnearbejderne om, at det var ganske almindelige postsække, som havnearbejderne er vant til at se dem ved andre postførende skibes lastning og losning, og jeg mener selv, det skulle være ganske unødvendigt fra landets højeste talerstol over for de ærede medlemmer at gøre opmærksom på, at posthommeligheden naturligvis er bevaret. Det er så elementær en ting, at det næsten følger af sig selv.

(Kort bemærkning).

Aksel Larsen: Da jeg talte om det ærede medlem hr. Ib Thyregods forslag til dagsorden, kom der nogle protester fra venstre

[Aksel Larsen.]

og de konservative; man hævdede, at det var slet ikke den etablerede nødrute, der tales om i forslaget. Den foreslåede dagsorden lyder imidlertid således:

„Idet folketinget opfordrer regeringen til omgående at sikre normal forbindelse til Bornholm, pålægger det ministeren for offentlige arbejder at drage omsorg for, at der uden begrænsning kan medtages gods og andre tilsvarende forsendelser på den mellem København og Bornholm midlertidigt etablerede statsfærgeforbindelse....“

Det er færgen „Freia“, det er den eneste statsfærgeforbindelse, der er etableret; det er den, man taler om. Og så forlanger man, at der skal „uden begrænsning“ kunne medtages gods!

Hans Rasmussen: Jeg påskønner i høj grad de meget saglige og nøgterne betragtninger, som den højtærede statsminister har fremsat i denne sag. Jeg har — som en af de personer, der har deltaget i de mange vanskelige arbejdsforhandlinger, som vi navnlig har haft i denne situation — den opfattelse, at drøftelser nærmest af polemisk og politisk art i tinget ikke hjælper til at fremme sagen, men tværtimod lægger sten i vejen for løsninger de steder, hvor man intenst arbejder tingene igennem. Jeg tror derfor, det er heldigere for et godt resultat, at statsministeren ved visse lejligheder, som han har gjort det i den senere tid, giver vognen et lille skub, når den synes at være ved at gå i stå, og jeg synes, ingen må klandre statsministeren for, at han forsøger at bringe overensstemmelse mellem parterne i en vanskelig situation, som er opstået, dels for parterne, men vi kan vel også godt sige for hele samfundet i øjeblikket.

Det ærede medlem hr. Ninn-Hansen syntes at ville give en belæring. Jeg tror, det ville klæde det ærede medlem meget bedre, om han i en spørgende form ville rette henvendelse for at få at vide, hvad der sker med arbejdsmarkedet; jeg synes ikke, det klæder det ærede medlem at være arrogant. Det ærede medlem har måske en ret god tone, når det gælder om at anlægge en skarp procedure i en retssal, men jeg synes ikke, den egner sig her i denne

sal, hvor der skal forhandles om tingene. Jeg ved ikke, hvilket kendskab det ærede medlem har til, at det skulle gavne sagen, dersom de strejkende øjeblikkelig optog arbejdet. Der er jo visse køreregler, der er visse regler på arbejdsmarkedet, og som jeg gjorde tinget opmærksom på ved sidste forhandling om konflikten, har de fleste konflikter her i landet været lockouter, men jeg har endnu aldrig observeret under disse lockouter, at værkstedsportene er blevet åbnet for de arbejdere, der er blevet kastet ud i en konflikt, før spørgsmålet om overenskomsterne har været i orden. Derfor må man vel påregne, at noget lignende vil være tilfældet her. Overenskomsterne må bringes i orden, og vi må have et ja både fra arbejdsgiverside og arbejderside, inden arbejdet optages i henhold til den overenskomst, der nu for jernindustriens vedkommende er stillet forslag om. Jeg tror, det er en sund fremgangsmåde, der bliver anvendt, og der har da heller ikke under de forhandlinger, der har været ført inden for jernindustrien, fra arbejdsgiverside været stillet noget som helst krav om, at arbejderne øjeblikkelig skulle optage arbejdet, tværtimod. Jeg tror, at den ordning, man her har fundet frem til, borger bedst for, at afstemningen kan foregå med den ro, der skal til. I øvrigt synes jeg, at det ærede medlem skulle holde sig fra disse ting, som han overhovedet ikke kender et kuk til.

Ordføreren for forespørgerne (Ib Thyregod): Kun en kort bemærkning: det er rigtigt, at diskussionen i folketinget har drejet sig om andet end det lokale spørgsmål vedrørende Bornholm. Men det er på den anden side erkendt, at transportstrejken har været baggrunden for debatten. Den højtærede statsminister kom derfor også selv i sin redegørelse ind på strejkesituationen. Jeg mener ikke, at man behøver at være så bange for organisationerne, at man slet ikke kan komme ind på disse spørgsmål. Det må være rigtigt, når det drejer sig om den slags spørgsmål, der efter min opfattelse er af livsvigtig karakter, at man tager en drøftelse af dem, og jeg vil derfor udtrykke det håb, at denne debat, hvilken afslutning den end måtte få, vil medføre, at en lignende situation for Bornholm ikke på ny skal komme til at foreligge.

[Ib Thyregod.]

Lad mig endelig sige til det ærede medlem hr. Aksel Larsen, at ordet „statsfægeforbindelse“ udmærket kan omfatte mere end ét skib.

Ninn-Hansen: Det forekommer mig, at det ærede medlem hr. Hans Rasmussens allersidste bemærkning var mere præget af arrogance end noget, jeg nogen sinde har sagt fra denne talerstol. Jeg vil sige til det ærede medlem, at jeg ved ikke, hvor megen sagkundskab der bør høre til, men jeg synes dog ikke, at der skal så forfærdelig meget til for at bedømme, at det samfundsmæssigt betyder noget, om mere end 100 000 arbejdere går i arbejde i en uge eller lader være, og det er det, der er det afgørende i denne sag.

Jeg har en enkelt bemærkning til den højtærede økonomiminister, der ikke har svaret på mit spørgsmål. Den højtærede minister kan ikke ved henvisning til sin fortid pege på, at det er urimeligt at fastsætte en frist for, hvornår man skal være færdig. Den højtærede minister oplæste for sin motivering for det radikale venstres forslag om tvungen voldgift, men den højtærede minister glemte den sidste del af de bemærkninger, der ledsagede lovforslaget ved dets fremsættelse. Det hedder heri:

„Nærværende forslag går da ud fra den betragtning, at stående over for en sådan situation, hvor organisationerne svigter og ikke formår at løse de opgaver, som deres stilling i samfundet forpligter dem til, må den regering og lovgivningsmagt, som har ansvaret for det fælles samfunds velfærd, forebygge ulykkerne og drage omsorg for en af uvildige mænd på ret og billighed bygget afgørelse.“

Jeg kan også tilføje, at den højtærede minister i det radikale venstres fjernsynsudsendelse umiddelbart før valget sagde, at hvis en samfundsødelæggende strejke skulle opstå, måtte man have valget mellem enten selv at finde frem til en frivillig voldgift, eller også måtte folkettinget instituere en voldgift.

Jeg vil blot spørge den højtærede minister: hvornår vil den højtærede minister leve op til det, han selv har sagt?

Økonomiministeren (Bertel Dahlgaard):

Jeg tænkte jo nok, at det ærede medlem hr. Ninn-Hansen ikke har fulgt helt med tiden, når det drejer sig om det radikale venstres synspunkter og om, hvad vi, som han sagde, var gået til valg på. Det ærede medlem erindrer måske ikke, at det, der foregik i 1957 og nu forud for sidste valg, førte til, at det radikale venstre under hensyn til den udvikling, der er foregået mellem arbejdere og arbejdsgivere — samarbejdsudvalg, forstærket forligsinstitution, den stærke fremhævelse fra begge arbejdsmarkedets parter af fælles interesse i den størst mulige produktion — gik bort fra den oprindelige tanke om at gennemføre en permanent voldgiftsinstitution. I denne forbindelse udtaltes det, som det ærede medlem nu citerede en del af. Det radikale venstre gik til valg på følgende:

„Opstår der trods den gennemførte styrkelse af forligsmandsinstitutionen alligevel en konfliktsituation på arbejdsmarkedet, der vil standse livsvigtige samfundsfunktioner, skal parterne kunne vælge mellem en af dem selv iværksat voldgift eller en af folkettinget institueret voldgift, hvis ikke regeringen eller lovgivningsmagtens indgriben på anden måde bilægger konflikten“

Det var den sidste del, som det ærede medlem måske ikke har fået læst, der griber lige ind i den situation, vi står i i dag, og som regeringen har handlet i henhold til.

Statsministeren (Kampmann): Hvis nogen skulle have glemt det, vil jeg minde om, at forespørgslen drejer sig om, hvad statsministeren agter at foretage sig i anledning af, at skibstrafikken med Bornholm som følge af strejkesituationen er afbrudt. Jeg har her redegjort for, hvad vi har foretaget os, og deraf fremgår det bl. a., at nu er der tilvejebragt søværtsforbindelse, og jeg forstår, at alle står bag min opfattelse af, hvad denne søværtsforbindelse skal gå ud på. Derfor ser jeg ingen grund til, at vi her skal behandle den af det ærede medlem hr. Aksel Larsen eller den af de ærede medlemmer hr. Ib Thyregod og Ninn-Hansen foreslåede dagsorden.

Jeg synes, at folkettinget roligt kan tage den af det ærede medlem hr. H. Larsen

[Statsministeren.]

(Bjerre) foreslåede dagsorden til efterretning, og jeg kan sige, at ganske uafhængig af, hvad der står i disse dagsordensforslag, vil regeringen naturligvis gøre alt, hvad den kan for at hjælpe Bornholm i denne situation. Det skal der ikke være tvivl om.

Så kommer vil til det, der er afgørende for mig, og som går igennem hele diskussionen. Det ærede medlem hr. Ninn-Hansen hævder, at oppositionen er så velvillig, og at de resultater, der er nået, er nået på grund af oppositionens aktivitet. Det ærede medlem hr. Ib Thyregod siger, at det, det drejede sig om i forrige uge, var at få nedsat et udvalg, der kunne følge situationen. Nu synes jeg, at det ærede medlem hr. Ib Thyregod skulle slå tilbage i Folketings-tidende og se efter, for det var slet ikke det, forslaget til folketingsbeslutning gik ud på. Nej, forslaget gik ud på, at enten skulle man ophøje mæglingens forslaget til lov, eller også skulle konflikten afgøres ved tvungen voldgift. Vi har sagt, at vi ikke mente, det ville have befordret udviklingen, hvis vi havde vedtaget dette i forrige uge.

Det ærede medlem hr. Ninn-Hansen hævder, at netop det, at man havde fremsat sit forslag til folketingsbeslutning, fik statsministeren til at optræde som formidler. Må jeg hertil sige, at allerede før konflikten var brudt ud, prøvede jeg at være formidler — det lykkedes ikke, det skal jeg blankt erkende. Dernæst vil jeg gøre opmærksom på, at det dagsordensforslag, som folketetinget stillede sig bag, og som gik ud på, at statsministeren skulle prøve på at være formidler en gang til, var fremsat fra denne side af salen og blev vedtaget af denne side af salen, medens venstre og de konservative stemte imod. Derfor spørger jeg: hvad har formålet været for venstre og de konservative i denne sag? Har det uden videre været, at nu skulle mæglingens forslaget ophøjes til lov, eller at sagen skulle afgøres ved tvungen voldgift, eller er formålet ikke det samme som vort — og det vil jeg da helst tro — at de uoverensstemmelser, der er på arbejdsmarkedet, skulle bringes ud af verden til begge parter tilfredshed, så der kunne blive ro på arbejdsmarkedet?

Jeg vil også gerne føje til, at dette synspunkt ikke er et specielt fagforenings- eller

politisk synspunkt; det er det aldeles ikke. Arbejdsgiverforeningen har akkurat det samme synspunkt. Det er vist ingen hemmelighed, at den opfattelse, jeg har, at aktionen i forrige uge var utidig, også deles af Arbejdsgiverforeningen. Jeg mener, at det, der er afgørende — og det sagde jeg allerede i mit første indlæg i dag — er, at vi gør, hvad vi kan, for at oprette en søværts forbindelse med Bornholm. Jeg vil mene, at vi er nået et betydningsfuldt skridt i dag — hvor afgørende det er vil først fremtiden vise — ved at forligsmanden optager forhandlinger om konfliktsituationen inden for gruppe VII, og lykkes disse forhandlinger, så er Bornholm jo også klaret.

Poul Sørensen: Jeg synes, det ligger ganske klart, hvad formålet var for de to oppositionspartier, da vi fremsatte vort forslag forleden dag. Det var ganske ligetil. Vi ville have strejkerne og lockouterne standset, så at arbejdet kunne komme i gang. Det var det, vi gik ud med, det var det, vi plæderede for her i salen, og vor stilling i dag er den samme som dengang.

Jeg er tilfreds, meget tilfreds med, at der kan skabes mulighed for en løsning for en del af arbejdsmarkedet. Vi står i dag i en situation, hvor der i hvert fald på disse store områder skal være strejke i 23 dage, over 3 uger. Vi står i en situation, hvor et afgørende område inden for de strejkeramte områder, nemlig transportområdet, overhovedet ikke er klaret op; og man må formode, at der, hvis den arbejdsform, den højtærede statsminister forleden dag her i salen ønskede skulle anvendes, nemlig ny afstemning, bliver bragt til anvendelse, i heldigste fald vil gå en måned, inden tingene bringes i orden på dette område. Jeg ved ikke, om jeg har ret i denne opfattelse, men jeg mener ikke, det vil slå meget fejl, hvis man vil gå den vej, statsministeren her har peget på. Det har ikke været oppositionens hensigt at gå den vej. Jeg gentager: vi vil have strejkerne afbrudt og arbejdet i gang. Derfor var det selvfølgelig med særlig interesse, jeg lyttede til den højtærede økonomiministers indlæg i dag. Jeg tør sige, at det, der er sket i de senere år, har bragt os en uhyre afsvækket økonomiminister. Vi har haft drøftelser i tinget om denne sag både ud fra praktiske

[Poul Sørensen.]

synspunkter og ud fra teoretiske synspunkter, og da var der et helt andet slag i arbejdet, når økonomiministeren kom på talerstolen, men det giver selvfølgelig ikke noget brød i skabet i dag.

Jeg vil forklare den højtærede økonomiminister, hvad det er, vi vil — det har været gjort af det ærede medlem hr. Ninn-Hansen; men jeg vil gerne yderligere føje et par ord til. Vi vil det samme, som Skive Folkeblad ønsker. Det er vist et blad, den højtærede økonomiminister kender noget til . . . . (*Økonomiministeren* [Bertel Dahlgaard]: Det er et dejligt blad!). Derfor skriver det også så fornuftigt, som det gjorde den 10. april i år. Nu beder jeg økonomiministeren lytte til, hvad det skriver. Jeg beder om tilladelse til et citat:

„En uges konflikt kan vel ikke koste samfundet noget afgørende, og den kan måske lade begge parter mærke, at et magert forlig altid er bedre end en fed proces. Men ret meget mere end en sådan „prøve-uge“ kan ikke tåles. . . .“

Jeg vil altså gerne bede den højtærede økonomiminister lægge mærke til, at det jo ikke er en tanke, vi griber ud af luften. Det er en tanke, som jeg troede også endnu var hos den højtærede økonomiminister personlig, men i hvert fald er den hos Skive Folkeblad, som det fremgår af denne leder. Man kunne tage endnu flere udtalelser frem; jeg skal imidlertid ikke bruge tingets tid dertil, men vil klart understrege over for den højtærede økonomiminister, at denne tankegang findes langt uden for oppositionspartierne. Det har været sagt, at vi før i tiden ikke har været enige på dette felt. Vi er imidlertid klar over, at det moderne samfund er så ømtåligt, at det ikke lader sig gøre at fortsætte med det, vi er vidne til i denne tid. Derfor tror jeg, at de røster, der i det radikale vælgerkorps rejser sig hver eneste dag om denne sag, skulle den højtærede økonomiminister lytte til; så var der ingen grund til at polemisere mod os på den måde, ministeren har gjort det i dag.

Jeg har gerne villet føje disse to ting til.

Jeg skal så kun sige til det ærede medlem hr. Hans Rasmussen og til den højtærede statsminister, at det ligger ikke skjult for noget menneske her i landet, at der ikke er overensstemmelse mellem vore synspunkter og arbejdsgivernes synspunkter. Det har vi diskuteret mange gange; de synspunkter, Arbejdsgiverforeningen har på dette område, er ikke det konservative folkeparti; vi arbejder ud fra andre synspunkter, end arbejdsgiverne gør det. Her har vi altså vor frie, selvstændige stilling, som vi har det på alle andre områder, når vi tager stilling i det konservative folkeparti.

Til allersidst vil jeg blot sige, at der kan stilles mange ting op, som den højtærede statsminister har gjort det. Den højtærede statsministers bestræbelser går ud på, at konflikten skal kunne klares, ved at de to parter selv forhandler sig til rette. Vi har nu altså strejke i 23 dage på disse for et samfund livsvigtige områder, og strejken skal vel fortsætte nogen tid endnu på transportens område. Det er vi imod, og derfor ønsker vi, at man hurtigst muligt bringer denne strejke til afslutning.

(Kort bemærkning).

Ordføreren for forespørgerne (*Ib Thyregod*): Kun en bemærkning til den højtærede statsminister. Det forslag til beslutning vedrørende strejkesituationen, som den 12. april blev fremsat af venstre og det konservative folkeparti, var, som det vil erindres, et forslag af alternativ karakter, idet der var tale om enten ophøjelse af mæglingsforslaget til lov eller nedsættelse af en voldgiftsdomstol. Det var naturligvis tanken, at man skulle se nærmere på, om det ville være det mest hensigtsmæssige at ophøje mæglingsforslaget til lov eller at etablere en voldgiftsdomstol. Det var en naturlig tanke, at dette forslag skulle behandles i et udvalg, men regeringspartierne forhindrede sagens overgang til anden behandling.

Økonomiministeren (Bertel Dahlgaard): Jeg finder de citerede betragtninger, der blev fremsat i Skive Folkeblad den 10. april, overordentlig forstandige. Jeg kan tilføje, at Skive Folkeblad i dag tillige er ganske overordentlig tilfreds med, at der, siden det citerede blev skrevet, er opnået det, at 100 000 arbejdere nu kommer i arbejde på grundlag af overenskomst mellem parterne.

Erik Eriksen: Jeg synes ikke, den højtærede økonomiminister, der vel nu i løbet af relativt kort tid ender sine dage som minister, kan være tjent med at slutte sit arbejde i det høje ting på denne måde. Den højtærede økonomiminister er efterhånden for mig at se ved at komme ud i den rene dialektik. Det er helt åbenbart, at den højtærede økonomiminister indtager en ministerpost i en socialdemokratisk ledet og domineret regering, som på det område, vi her behandler, indtager standpunkter, der er helt modsat dem, den højtærede minister foregiver at varetage. Den højtærede statsminister sagde noget i retning af, det var ikke rimeligt at give en frist for den slags forhandlingers afslutning, som det her drejer sig om. Så spørger jeg den højtærede økonomiminister: er en lille månedens arbejdskamp, der drejer sig om så mange mennesker, som vi ved den gør, ikke en relativt langvarig arbejdskamp? Er det ikke lang tid? Det, vi tilsigtede med vort forslag for snart 14 dage siden, var i virkeligheden at vise hensyn så vel til det socialdemokratiske som det radikale synspunkt. (*Munterhed*). Den højtærede statsminister ler, men det, jeg tænker på, når jeg siger det socialdemokratiske synspunkt, er Staunings synspunkt og H. C. Hansens synspunkt. Jeg tror ikke, den højtærede statsminister har råd til at le ad det. Nå, det gør statsministeren heller ikke. Det radikale synspunkt, det var voldgiftstanken. Oppositionen erklærede, at vi var villige til at gå begge veje, og nu oplever vi altså, at den højtærede økonomiminister behandler problemet på denne måde. Hvor lang skal fristen være, spørger jeg. Måske den højtærede økonomiminister også vil benytte lejligheden til at sige her, at ganske vist har der været uenighed på dette område, men nu lover den højtærede økonomiminister, at

om de radikale bliver i regeringen, også når vi mødes til efteråret, vil åbningstalen indeholde de radikale ønsker; så vil han ikke længere sidde med korslagte arme, så indstår de radikale for, at det er så vigtige og afgørende og sagligt principielle områder for dem, det drejer sig om, at den nye åbningstale kommer til at indeholde noget derom. Kan vi få et lille vink herom, eller skal vi også her sige: vi venter og ser?

Økonomiministeren (Bertel Dahlgaard): Det forekommer mig, at hvis noget er dialektik, så er det det, det ærede medlem hr. Erik Eriksen nu præsterede.

Når man tænker på det forslag, venstre fremsatte i fjor, og som gik ud på, at livsvigtige funktioner skulle undtages fra konflikter, er det ejendommeligt at lægge mærke til, at den konflikt, der nu består, i sig selv har undtaget praktisk talt alt det, med hensyn til hvilket de ærede medlemmer i fjor ville have foretaget indgreb. Det tror jeg det ærede medlem skulle erindre.

Hvad angår det spørgsmål, det ærede medlem konkluderede i, hvor lang fristen er, skal jeg sige, at det vil jeg ikke betro det ærede medlem.

(Kort bemærkning).

Ninn-Hansen: Under debatten i dag har det været fremme, hvad der er alle bekendt, at der er bebudet en udvidelse af strejken på transportområdet. Den højtærede minister ved, hvad denne udvidelse vil betyde for byggeriet og landbrugseksporten. Jeg vil gerne spørge den højtærede økonomiminister ganske konkret: mener den højtærede økonomiminister, at vi uden indgriben også skal ind i den situation, hvor man vil ramme landbrugseksporten og byggeriet — hvis altså denne udvidelse af strejken finder sted?

(Kort bemærkning).

Erik Eriksen: Jeg vil gerne sige til den højtærede økonomiminister, at jeg virkelig regner det, der er sket vedrørende „Freia“ i dag, for at være noget, der i høj grad berører livsvigtige områder. Næppe én bornholmer vil bestride, at det er et livsvigtigt område. Den højtærede minister ville ikke betro mig, hvor lang fristen er,

[Erik Eriksen.]

men det havde jeg heller ikke regnet med at den højtærede minister kunne gøre, for dertil skal han have tilladelse.

Statsministeren (Kampmann): Det er karakteristisk for diskussionen, at det ærede medlem hr. Erik Eriksen spørger om noget, han ved han ikke får svar på. Mon egentlig det er det, befolkningen venter af folketinget, når vi diskuterer så alvorlig en sag? Jeg synes, det ærede medlem hr. Poul Sørensen var inde på lidt af det, der er kernen i sagen, idet det ærede medlem nu forlod det standpunkt, som det ærede medlem hr. Ib Thyregod indtog om nedsættelse af et udvalg, og sagde klart og tydeligt, at så snart konflikterne var udbruddt, ville de konservative og venstre have dem standset. Om det så af hensyn til socialdemokratiet skulle ske ved at ophøje mæglingsforslaget til lov, eller det af hensyn til det radikale parti skulle ske ved tvungen voldgift, det var noget, vi kunne vælge imellem, men det var altså standpunktet. Og så sagde det ærede medlem hr. Poul Sørensen, at det ærede medlem var ganske klar over, at de konservative havde et andet standpunkt end arbejdsgiverne, og det var, ligesom det ærede medlem var lidt stolt over, at det var sådan.

Man kan imidlertid også vende sagen om og spørge: hvorfor har fagforeningerne og arbejdsgiverne disse standpunkter? Er det sådan, at der i disse centrale organisationer sidder folk, der er ligeglade med deres virksomhed, med deres indtægter? Er det således, at arbejdernes repræsentanter ikke er interesseret i deres lønninger? Er det således, at de, der repræsenterer arbejderne og arbejdsgiverne, ikke er interesseret i en rolig og god produktion, produktionsstigning og trivsel på arbejdspladsen? Jeg ville dog tro, at selv om man taler så meget om samfundets tredje part o. s. v., så er de parter, der er mest interesseret i disse forhold, fagforeningerne og arbejdsgiverne. Derfor kan man da i hvert fald ikke bebrejde en statsminister, at han prøver at overveje, hvorfor parterne har disse synspunkter, og man kan vel heller ikke bebrejde en statsminister, at han finder, der er særdeles meget rigtigt i disse synspunkter.

Og hvad er det, der ligger bag? Jeg må

forstå det sådan, at såvel arbejdsgiver- som arbejderrepræsentanter foretrækker, at de selv taler sig til rette om arbejdsbetingelserne, fordi de mener, at det på længere sigt bliver de bedste vilkår. Vi kan ikke vurdere landets økonomiske situation og dens forløb efter, hvad der sker i 14 dage eller 3 uger. Det kan først vurderes, når man når hen til næste overenskomstsituation og derhenover. Det synes jeg man har tænkt alt for lidt på i den side af salen.

Jeg vil gerne diskutere det spørgsmål, der blev stillet af de ærede medlemmer hr. Erik Eriksen og hr. Ninn-Hansen, og som, så vidt jeg kunne høre, var stillet af polemiske grunde: kan der ikke sættes en termin? Her er det jo sådan, at hvis man siger til forhandlerne: I skal være færdige om 3 dage — og det så om 3 dage viser sig, at man har fornemmelsen af, at man kan blive færdig om 4 eller 5 dage, er det så rigtigt at have sagt, det skal være færdigt den tredje dag? I hvert fald har situationen her belært mig om, at selv om man kan være meget utålmodig, kan alligevel tålmodighed give resultater.

Der er ingen, der vil lægge skjul på, at man på et eller andet tidspunkt må afveje de ulemper, der er ved fortsat konflikt, med de fordele, der er ved, at parterne selv taler sig til rette. Der er ingen, der i dag kan sige, hvornår det tidspunkt indtræder. Det vil bl. a. afhænge af, om parterne selv taler sig til rette.

Poul Sørensen: Ja, det er ikke så let at overbevise den højtærede statsminister, som bevæger sig på et begrænset område i sin tankegang. Jeg har tidligere haft lejlighed til over for det høje ting at minde om daværende statsminister H. C. Hansens sidste indlæg om morgenen den 13. april 1956. Jeg behøver vist ikke at citere det igen. Statsministeren sagde dengang til tinget og offentligheden, at det her ikke var en sag, der alene drejede sig om arbejder og arbejdsgiver. Langt de fleste her i landet, tredje-partens, der var uden for disse områder, havde også et krav på, at deres interesser varetoges.

Derfor må jeg tilbagevise den påstand, som statsministeren i hvert fald nærmede sig, at vi skulle have andre bevæggrunde til at gribe ind i denne konflikt, end tid-

[Poul Sørensen.]

ligere socialdemokratiske statsministre har haft. Vi har forsøgt, og det har vi vel lov til, at varetage den tredje parts interesser her i landet, og derfor vil jeg slutte med at sige, som jeg sagde før: vi er gået ud for at få denne konflikt stoppet så hurtigt som overhovedet muligt, og vi tror ikke på, at de to parter, arbejdere og arbejdsgivere, fremefter kan få hele samfundet som tumleplads, når en uoverensstemmelse mellem dem skal løses. Det er de synspunkter, vi har anlagt her, og vi er i overordentlig god overensstemmelse med tidligere socialdemokratiske statsministre. Det skulle den nuværende højtærede statsminister også erindre.

Hans Rasmussen: Selv om jeg ud fra en rent principiel betragtning mener, at det bedste for arbejdsmarkedet og samfundet i det hele taget vil være, at parterne forhandler sig til rette — og det er et synspunkt, der må veje meget stærkt til, når man drøfter disse ting i folketinget — så vil jeg dog gerne sige til det ærede medlem hr. Poul Sørensen, at den situation, som forelå i 1956, jo slet ikke kan sammenlignes med den situation, vi har i øjeblikket. I 1956 stod vi med et forkastet mæglingforslag for hele arbejdsmarkedet. I øjeblikket har vi nogle strejker løbende inden for jernindustrien og transportområdet, som selvfølgelig kan være vigtige områder, hvad jeg ikke bestrider, og hvad jeg også har givet udtryk for her i salen; men der er en væsensforskel, og denne væsensforskel har man jo selv fremhævet i det forslag, oppositionen fremsatte i folketinget for et år siden, hvor man sagde, at man agtede ikke at gribe ind over for strejker i almindelighed; det var kun de livsvigtige områder, der skulle undtages. Det er altså en hel kovending, man foretager fra oppositionens side. Nu har vi fået klart afsløret, at det, man ønsker fra venstre og de konservative, er at hindre strejker og konflikter i det hele taget, og derfor synes jeg, at man er kommet for langt ud i sin standpunkttagen til arbejdsmarkedets forhold i det hele taget.

Baunsgaard: Efter den måde, hvorpå de ærede medlemmer hr. Poul Sørensen og

hr. Erik Eriksen har blandet sig i debatten, beder jeg det høje ting undskyldte, at jeg også må blande mig i debatten fortrinsvis om det, der ikke er indeholdt i forespørgslen, således som den er formuleret.

Jeg forstår nu, at de ærede medlemmer hr. Erik Eriksen og hr. Poul Sørensen har forladt den tone, de anlagde, da vi for 14 dage siden diskuterede dette. Man forsøgte da at give det udseende af, at man ville lade det partipolitiske ligge. Det, man ville, var at forsøge sagligt at komme frem til en løsning af konflikten. Nu er det åbenbart for alle, der har overværet debatten i dag, at det, man sagde på det tidspunkt, mente man ikke.

Jeg beklager, at jeg må tage tingets tid ved at gå en lille smule tilbage i historien, dog ikke så langt tilbage som til dengang, de to partier havde lige så travlt med at angribe det radikale venstre for at ønske voldgift eller ophøjelse af mæglingforslag til lov, som man i dag har travlt med at angribe os, fordi vi ikke har fulgt de to partiers ønske om tempoet, i hvilket denne sag skal gribes an. Så langt skal jeg ikke gå tilbage, men kun minde om, at det ærede medlem hr. Poul Sørensen og det ærede medlem hr. Axel Kristensen på venstres og det konservative partis vegne for to samlinger siden i folketinget fremsatte forslag om voldgift på livsvigtige områder. Det blev begrundet af det ærede medlem hr. Axel Kristensen, uden at det ærede medlem hr. Poul Sørensen fandt anledning til at tage afstand fra denne begrundelse, med, at man uden for de rent livsvigtige områder skulle have lov til at slås eller forhandle sig til rette.

I dette forår, da det ærede medlem hr. Erik Eriksen var fraværende fra folketinget, udtalte det ærede medlem hr. Axel Kristensen til Ekstrabladet, at man nok vidste, hvordan man skulle gribe det an for at få væltet regeringen, når der til foråret kom en konflikt. (*Axel Kristensen:* Det har jeg aldrig sagt!). Jeg beder det ærede medlem hr. Axel Kristensen selv læse, hvad der står i Ekstrabladet. Det ærede medlem hr. Axel Kristensen siger, at det, han ønsker, er at stille et forslag om voldgift på de livsvigtige områder, og så må parterne enten slås eller forhandle sig til rette på resten af områderne. Videre siger han, at man, hvis for-

[Baunsgaard.]

slaget ikke bliver vedtaget, ikke skal forventes, at venstre og de konservative vil medvirke til ophøjelse af et mæglingforslag til lov.

Nu er det gået sådan, at det ærede medlem hr. Axel Kristensen i sidste uge med en meget søgt begrundelse forklarede, hvorfor han har forladt det standpunkt. Det skal jeg lade ligge, men jeg vil gerne sige, at ingen, overhovedet ingen mennesker, der følger med i dansk politik, er i tvivl om, at den situation, vi har stået i og står i, ikke er spørgsmål om, hvor det radikale venstre i øjeblikket placerer sine stemmer.

Når det ærede medlem hr. Poul Sørensen så i dag igen gentager, at det, man ønskede ved det politiske initiativ, var at få stoppet konflikterne, så skulle det ærede medlem ikke have tilladt sig selv og sit parti at stemme imod det dagsordensforslag, der opfordrede parterne til at forhandle sig til rette. Man kan i dag beklage — og jeg beklager det — at det skulle vare 10 dage, inden det lykkedes for jernindustrien at forhandle sig til rette; men det ærede medlem hr. Poul Sørensen vidste, dengang den debat fandt sted for 14 dage siden, at de betingelser, han foregav at tro på, ikke var til stede.

Derfor ved det ærede medlem i dag, at han nu har åbenbaret for os alle, at det, der var det inderste formål, har været og er at skabe en politisk konflikt, en politisk konflikt, som skal skabes for enhver pris, også selv om den låser arbejdskonflikten fast. Man får undskylde mig — selv om jeg er absolut og aldeles ubetinget uenig med arbejdsmarkedets parter i, at de altid selv skal have lov til at klare deres egne sager, har jeg som medlem af det radikale venstres folketingsgruppe følt det som min pligt at medvirke til, at arbejde for, at konflikten kan bringes til ophør på en sådan måde, at den virkelig bringes endeligt til ophør.

Det kan ikke og vil ikke interessere mig, i hvilket omfang de to partier ønsker at skabe en politisk konflikt, og det er for mig et aldeles underordnet spørgsmål, hvilke midler man bruger for at ramme det radikale venstre.

(Kort bemærkning)

Ninn-Hansen: Blot en kort oplysning til det ærede medlem hr. Baunsgaard, der un-

drede sig over, at vi beskæftiger os med det radikale venstres stilling. Ja men det gør vi da så sandelig ikke af lyst! Der er meget, der kunne tyde på, at det radikale venstre skulle have lov til fortsat at leve bag nedrullede gardiner i nogen tid; der ville måske ske et og andet, hvis de fik lejlighed dertil. Men når den højtærede økonomiminister begynder at fortælle os om det radikale venstres historie på dette område, er det dog naturligt, at vi foretager sammenligninger, ikke mindst når vi i dag har en forespørgsel vedrørende et område, hvor man kunne forvente at de radikale ministre straks havde sagt: vi vil sikre forsyningerne til Bornholm. Hvorfor skulle det vente så længe, når vi har radikale ministre?

Til det ærede medlem hr. Hans Rasmussen blot en enkelt bemærkning. Det ærede medlem mente ikke, at man kunne sammenligne strejken nu og konflikten i 1956. Gælder det ærede medlems bemærkning også, hvis man får den udvidelse af strejkerne, der er bebudet inden for transportområdet? Mener det ærede medlem da ikke, at vi er i en situation af tilsvarende art — så stærkt som det vil ramme bygge-riet og eksporten — således at vi fuldt ud kan sammenligne den nuværende situation med situationen i 1956, da det ærede medlem jo ikke ønskede at medvirke til at standse konflikterne, men hvor det ærede medlems parti gjorde det?

Axel Kristensen: Til det ærede medlem hr. Baunsgaard vil jeg gerne sige, at fordi han bliver ved at gentage forkerte ting, bliver de jo ikke rigtige. I debatten forleden dag, da vi drøftede spørgsmålet om at standse strejkerne ved at ophøje mæglingforslaget til lov eller ved voldgift, redegjorde jeg udtrykkeligt for, hvad det var, der skete for et år siden. Jeg citerede stykker af min ordførertale, hvoraf det klart fremgik, at der både i venstre og i den overvejende del af det konservative parti var stærk stemning for, at man skulle have tvungen voldgift i alle mulige spørgsmål, altid — ganske som de radikale hidtil har ment det. Jeg sagde også, at jeg havde opnået den indrømmelse, at man gennem det pågældende lovforslag skulle prøve at opretholde muligheden for, at parterne kunne forhandle sig til rette, og jeg gav i min

[Axel Kristensen.]

ordførertale for et år siden udtryk for, at jeg var taknemlig for dette.

Jeg sagde forleden dag, at jeg ikke havde skiftet opfattelse med hensyn til, hvor væsentligt det er, at parterne selv ordner sagerne; men når det ærede medlem hr. Hans Rasmussen som formand for Smedeforbundet, allerede inden konflikterne trådte i kraft, udstedte strejkevarsler for ved hjælp af et par tusind mand at standse bogstavelig talt hele det pågældende område, var forudsætningen for den deling af stemmerne, som forligsloven bød, ikke mere til stede, og når den ikke mere er til stede, er der vel et flertal for mæglingforslaget. Det var det, jeg sagde, og det er stadig rigtigt.

(Kort bemærkning).

Hans Rasmussen: Jeg har over for det ærede medlem hr. Axel Kristensen gjort opmærksom på vor stilling over for sympatistrejkevarsler. Det er en ordning, der er truffet mellem de to hovedorganisationer, idet Dansk Arbejdsgiverforening lagde hovedvægten på at bibeholde retten til sympatiaktioner. I øvrigt er der jo ikke kommet nogen sympatistrejke fra smedene; den er foreløbig stillet i bero, og forslaget går nu til afstemning. Det er slet ikke sikkert, det bliver til noget.

Det ærede medlem hr. Ninn-Hansen rettede et spørgsmål til mig vedrørende min stilling. Den er for så vidt klar. Jeg mener, at foranstaltninger fra lovgivningsmagtens side ikke skal bringe konflikter til ophør på arbejdsmarkedet, for jeg tror, vi får den største og bedste produktion og produktivitet, når parterne selv når til enighed.

Hvordan min stilling vil være, for så vidt konflikten udvides? Deroverfor vil jeg sige, at jeg tror ikke, vi skal tage hatten af, før vi ser den fremmede.

Axel Kristensen: Det er rigtigt, at parterne — Arbejdsgiverforeningen og De samvirkende Fagforbund — var enige om, at selv om man foretog en opdeling i 8 områder, kunne der forekomme sympatikonflikter. Vi kunne selvfølgelig, da vi gennemførte ændringen i forligsmandsloven, have sagt, at det måtte der ikke. Det kunne ikke lade sig gøre — antager jeg — da skellene

mellem disse grupper ikke er særlig eksakte, og derfor kunne det meget vel tænkes, at man kunne erklære sympatikonflikt uden at bruge det til at standse det hele. Men det, der er realiteten i dette, og som det ærede medlem hr. Hans Rasmussen ikke kan snakke sig fra, er, at det ærede medlem søndagen før vi diskuterede spørgsmålet her — jeg tror, det var om søndagen — udsendte strejkevarsel, hvorved han ville bruge 2 000 mennesker til at standse dem, der havde vedtaget at arbejde. Fabrikker, der havde 30 mennesker som reparatører, og som beskæftigede 1 500-1 600 mennesker, skulle standses. Når man således sætter sig ud over arbejderne selvbestemmelsesret, bruger små grupper til at beherske store grupper, er forudsætningen for forligsmandsloven væk. Så kommer det ikke mig ved, hvad Arbejdsgiverforeningen og De samvirkende Fagforbund er blevet enige om; så kommer det mig ved, hvad der er rimeligt og rigtigt, og det ærede medlem hr. Hans Rasmussen har i sin egenskab af formand for Smedeforbundet gjort ubodelig skade med hensyn til muligheden for, at parterne i fremtiden kan have frihed til at løse disse spørgsmål.

(Kort bemærkning).

Hans Rasmussen: Det ærede medlem synes at gå helt udenom. Jeg har nu flere gange sagt, at efter de gældende regler har parterne lov til at afgive varsel om sympatistrejke og at sætte strejke i gang, når varslet er udløbet. Dansk Arbejdsgiverforening har givet første varsel om lockout, som kan komme til at gribe ind også på de områder, hvor arbejdsgivere og arbejdere er blevet enige. Jeg kan ikke se forskellen. Jeg er derimod positivt indstillet over for en ændring af reglerne. Jeg har tidligere over for Dansk Arbejdsgiverforening stillet forslag om, at når en gruppe var færdig med sine overenskomster, skulle der ikke udefra kunne gøres attentat derpå. Kan det ærede medlem gøre sin indflydelse gældende, så vi kommer derhen, skal jeg hjælpe ham.

(Kort bemærkning).

Axel Kristensen: Der er ingen logisk sammenhæng i det, det ærede medlem

[Axel Kristensen.]

siger, overhovedet ikke. (*Munterhed*). Det ærede medlem hævder, at han ville gerne have den løsning, at når en gruppe var færdig, kunne der ikke fra andre områder gribes ind. Men når det ærede medlem ønsker dette, hvorfor misbruger han så den stilling, han har, til at gribe ind længe før nogen andre og forsøge på at gøre konflikten generel? Det ærede medlem kan ikke snakke sig bort fra, at han udstedte dette varsel så hurtigt, som det overhovedet kunne gøres, så snart konflikten skulle til at bryde ud, og derved skabte en helhedskonflikt i stedet for lokale konflikter. Det er en realitet, som man ikke kan snakke sig fra.

(Kort bemærkning).

Hans Rasmussen: Som indflydelsesrig arbejdsgiver ved det ærede medlem sikkert nok, at strejkevarsler og lockoutvarsler nærmest skulle være en pression på forhandlingerne i retning af at frembringe et resultat. Det kunne tænkes, at de varsler om sympatistrejker, som vi har fremsendt for smedenes vedkommende over for de områder, som er færdige, har muliggjort det resultat, som nu ligger til forhandling.

(Kort bemærkning).

Axel Kristensen: Jeg konstaterer med sorg, med virkelig sorg ... (*Munterhed*) ... Ja, jeg skal sige de ærede medlemmer, jeg har sat stor pris på det ærede medlem hr. Hans Rasmussen, men han erklærer altså nu, at det er et rimeligt middel i en konfliktsituation at true sig til noget, at det er rimeligt gennem strejke af et par tusinde mand at standse næsten hele den danske industri. Hvis de herrer synes, det er rimeligt, så ved de ikke, hvad demokrati og rimelighed er; så er det klart, at parterne på arbejdsmarkedet ikke kan opretholde friheden til selv at afgøre spørgsmålet.

(Kort bemærkning).

Hans Rasmussen: Jeg ved ikke, om jeg med formandens tilladelse må kalde det ærede medlem en hykler. (*Afbrydelse af formanden*). Undskyld, formanden mener ikke, det er rigtigt. Jeg tilbagekalder det.

(Kort bemærkning).

Axel Kristensen: Det ærede medlem hr. Hans Rasmussen må gerne sige det til mig, når jeg kommer ned i salen; det må kunne virke lige så godt.

Når det ærede medlem hr. Hans Rasmussen mener, at jeg er et indflydelsesrigt medlem af Arbejdsgiverforeningen, vil jeg dertil sige, at jeg vist desværre ingen indflydelse har. Meget ville have været anderledes, hvis det havde været tilfældet.

Hermed sluttede forespørgslen.

Forslag om overgang til næste sag på dagsordenen af H. Larsen (Bjerre) og Aage Fogh (se sp. 3074)

vedtoges enstemmigt med 82 stemmer; 78 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Hermed bortfaldt det af *Aksel Larsen* stillede forslag om overgang til næste sag på dagsordenen (se sp. 3053)

og det af *Ib Thyregod* og *Ninn-Hansen* stillede forslag om overgang til næste sag på dagsordenen (se sp. 3072).

Formanden: Der er ikke mere på dagsordenen.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 27. april, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om midler til bekæmpelse af plantesygdomme, ukrudt og visse skadedyr samt om midler til regulering af plantevækst.

2) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om gifte og sundhedsfarlige stoffer.

3) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om udryddelse af rotter.

4) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om indfødsrets meddelelse m. v.

[Formanden.]

5) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om et skibsfinansieringsinstitut.

6) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændringer i lukkeloven.

7) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om personnavne.

8) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om udbygning af det store københavnske S-banenet og om forarbejder for tunnelbaneanlæg i København og Frederiksberg.

Mødet hævet kl. 17²⁵.

69. møde.

Torsdag den 27. april kl. 13.

Formanden: I skrivelse af gårs dato meddeler undervisningsministeren, at han ønsker mundtligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring i fundats af 18. januar 1760 for Arne Magnussens Legat (Den arnamagnæanske Stiftelse).

I skrivelse af gårs dato meddeler udenrigsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om afslutning af en traktat mellem Danmark og Island om overførelse af dele af Den arnamagnæanske Stiftelses håndskrifter til forvaring og forvaltning af universitetet i Reykjavik.

I skrivelse af gårs dato meddeler udenrigsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning angående Danmarks ratifikation af den under 27. marts 1961 i Helsingfors undertegnede over-

enskomst om dannelse af en sammenslutning mellem medlemsstaterne i Den europæiske Frihandelskommens og republikken Finland med tilhørende protokol om overenskomstens anvendelse på fyrstendømmet Liechtenstein.

Uden for dagsordenen har den højtærede undervisningsminister ordet for at fremsætte det for hans vedkommende anmeldte lovforslag.

Undervisningsministeren (Jørgen Jørgensen): Jeg tillader mig herved for det høje folketing at fremsætte forslag til lov om ændring i fundats af 18. januar 1760 for Arne Magnussens Legat (Den arnamagnæanske Stiftelse).

Den arnamagnæanske Stiftelse omfatter de håndskrifter og arkivalier, Arne Magnussen indsamlede væsentligst i Island, men for en del også i Danmark i de sidste år af sekstenhundredtallet og de første årtier af syttenhundredtallet.

Ifølge det af Arne Magnussen og hans hustru den 6. januar 1730 oprettede testamente tilfaldt alle Arne Magnussens bøger og papirer, både trykte og skrevne, efter hans død Københavns universitet i forbindelse med oprettelsen af et legat for hans efterladte midler.

Allerede 7. januar s. å. afgik Arne Magnussen ved døden. Legatet trådte straks i kraft, men først den 18. januar 1760 konfirmeredes fundatsen for legatet, hvorunder håndskriftsamlingen er indbefattet.

Allerede inden Arne Magnussen begyndte sin indsamlingsvirksomhed, havde kendskabet til og interessen for den skat af håndskrifter, som i tiden fra begyndelsen af det 12. århundrede og op til reformationen var skabt og opsamlet i Island, bredt sig i Norden.

Kong Frederik den Tredje, som havde videnskabelige interesser og var en stor bogsamler, erhvervede i 1650'erne og 1660'erne dels ved køb, dels ved gave adskillige håndskrifter, herunder de 14 såkaldte skindbøger, som nu udgør en del af det kgl. biblioteks ældste håndskriftsamling, medens andre islandske håndskrifter findes i bibliotekets lidt yngre samlinger.

Danmark er på denne måde kommet i besiddelse af en anseelig samling islandske